

Antti Lesonen, Erika Pikkuhookana, Tuyaara Salmela

**MAAHANMUUTTAJANUORTEN KOTOUTUMISEN EDISTÄMINEN HARRAS-
TUSTOIMINNAN KAUTTA**

MAAHANMUUTTAJANUORTEN KOTOUTUMISEN EDISTÄMINEN HARRAS- TUSTOIMINNAN KAUTTA

Antti Lesonen, Erika Pikkuhookana,
Tuyaara Salmela
Opinnäytetyö
Syksy 2019
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Lesonen Antti, Pikkuhookana Erika & Salmela Tuyaara
Opinnäytetyön nimi: Maahanmuuttajanuorten kotoutumisen edistäminen harrastustoiminnan kautta
Työn ohjaajat: Kokko Seija & Kurttila Sanna
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2019 Sivumäärä: 57 +3

Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteena oli edistää alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa tulleiden maahanmuuttajanuorten kotoutumista harrastustoiminnan avulla. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Punaisen Ristin Oulun osastolla vuoden 2019 alussa alkaneen Kotona Oulussa -hankkeen kanssa. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on tukea yksin ilman huoltajaa tulleita lapsia, nuoria ja nuoria aikuisia kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli toteuttaa nuorille kuusi ohjauksetta, joiden aikana tutustuimme Oulun alueella erilaisiin edullisiin liikuntaharrastusmahdollisuuksiin. Ohjauksetta tavoitteena oli ensisijaisesti tukea kohderyhmämme kotoutumista vertaisryhmätoiminnan avulla sekä edistää samalla kaksisuuntaista kotoutumista. Toissijaisena tavoitteena oli tarjota nuorille mahdollisuus laajentaa läheisverkostoa ja kehittää suomen kielen taitoja. Liikunta valittiin menetelmäksi näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Opinnäytetyön tietoperustassa keskitytään kohderyhmään, kotoutumisen ja kotouttamisen prosesseihin, ohjaukseen, vertaistukeen ja harrastamiseen siltä osin kuin vertaistukiryhmän ohjaajan tulisi niistä tietää toimiessaan maahanmuuttajanuorten parissa. Lisäksi kuvaamme maahanmuuttajien kotoutumista käsitteleviä tutkimuksia ja hankkeita, jotka ovat olennaisia opinnäytetyömme kannalta. Yhteistä näille hankkeille ja tutkimuksille on se, että niissä käsitellään maahanmuuttajien kotoutumisen tukemista liikunnan avulla. Opinnäytetyön lopussa esittelemme toteuttamamme projektin prosessia alkaen kehittämistarpeiden tunnistamisesta ja jatkuen aina ohjauksetta kuvaukseen ja arviointivaiheeseen asti.

Ohjauksetta osallistuneilta keräämämme palautteen perusteella voidaan todeta, että liikuntaharrastus on hyvä menetelmä kotoutumisen edistämiseen. Liikuntaharrastus tukee suomen kielen oppimista ja mahdollistaa uusien sosiaalisten suhteiden syntymistä. Liikuntaharrastuksen kautta maahanmuuttajanuorilla on mahdollisuus kohdata muita oman ikäisiä nuoria. Opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan vahvisti sosiaalialan asiakastyöhön, yhteiskunnalliseen osaamiseen sekä eettiseen toimintaan liittyviä kompetenssejamme.

Tulevaisuuden ja toiminnan jatkuvuuden kannalta olisi hienoa, jos yksin tulleille maahanmuuttajanuorille voitaisi järjestää ystävöimintää, jossa heillä olisi mahdollisuus käydä harrastamassa tai ihan vain keskustelemassa oman ikäistensä kantaväestön edustajien tai pidempään Suomessa asuneiden maahanmuuttajien kanssa.

Asiasanat: maahanmuuttaja, kotoutuminen, kaksisuuntainen kotoutuminen, vertaistuki, monikulttuurinen ohjaus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Social Services

Authors: Lesonen Antti, Pikkuhookana Erika & Salmela Tuyaara

Title of thesis: Promoting the integration of the immigrant youth through leisure activity

Supervisors: Kokko Seija & Kurttila Sanna

Term and year when the thesis was submitted: Fall 2019

Number of pages: 57 + 3

The objective of our practice-based thesis was to promote the immigration of unaccompanied minors through leisure activity. The thesis was implemented in collaboration with Home in Oulu - project which was started by the Oulu district of the Finnish Red Cross in the beginning of the year 2019. The key objective of the project is to support children, youth and young adults who arrived as unaccompanied minors to integrate into the Finnish society.

The purpose of our thesis was to organize six guidance sessions for the youth. During these sessions, we got acquainted with different sorts of affordable possibilities for physical leisure time activities in the Oulu area. The primary objective of the guidance sessions was to support the integration of our target group through peer support activities and at the same time to promote bidirectional integration. The secondary objective was to offer the youth a chance to expand their social connections and to improve their Finnish language skills. Physical exercise was chosen as a tool to achieve these objectives.

The knowledge base of the thesis focuses on the target group, the processes of integration and social integration, guidance, peer support and leisure activity insofar as a peer support group leader should know about them when working with the immigrant youth. In addition, we describe researches and projects about the integration of immigrants, which are relevant to our thesis. Common factor with these projects and researches is that they address supporting the integration of immigrants by means of physical exercise. In the end of the thesis, we present the process of our project from the recognition of the demands of development to the description of guidance sessions and evaluation.

Based on the feedback we received from the participants of the guidance sessions, we can say that physical leisure activity is a good method to promote the integration. Physical leisure activity supports the learning of the Finnish language and enables the formation of new social relations. Through physical leisure activity, the immigrant youth have an opportunity to meet the other youth of the same age. Overall, our thesis strengthened our competences related to the client service of the social work field, the sociological know-how and the ethical way of acting.

Regarding the future and the continuity of the action, it would be great if it was possible to organize friendship activities, in which the immigrant youth would have an opportunity to participate in leisure activities or just to talk with native Finns or immigrants who have lived in Finland for a longer time.

Keywords: immigrant, integration, bidirectional integration, peer support, multicultural guidance

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SUOMEN PUNAINEN RISTI	8
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	9
3.1	Opinnäytetyön tavoitteet	9
3.2	Oppimistavoitteet	11
4	OPINNÄYTETYÖN KOHDERYHMÄ JA HYÖDYNSAAJAT	14
5	MAAHANMUUTTAJANUORET, KOTOUTUMINEN JA SEN EDISTÄMINEN HARRASTUSTOIMINNAN KAUTTA	15
5.1	Maahanmuuttaja	15
5.2	Kotouttaminen ja kotoutuminen.....	18
5.3	Ohjaus.....	21
5.4	Vertaistuki	24
5.5	Harrastaminen ja liikuntaharrastus.....	26
6	PROJEKTIN TOTEUTTAMINEN	30
6.1	Ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen.....	30
6.2	Ideointivaihe	31
6.3	Luonnosteluvaihe	32
6.4	Kehittely- ja viimeistelyvaihe	34
7	ARVIOINTI	39
7.1	Osallistujien palaute	39
7.2	Oppimistavoitteiden ja laatutavoitteiden arviointi	42
8	POHDINTA	47
	LÄHTEET	51
	LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme lähtökohtana on alaikäisten yksintulleiden turvapaikanhakijoiden määrän moninkertaistuminen viime vuosina koko Euroopassa mukaan lukien Suomessa. Yksintulleiden turvapaikanhakijoiden määrä on vaihdellut Suomessa vuosien mittaan paljon. Erityisen merkittävästi hakijamäärä nousi vuonna 2015, kun yksintulleita oli jopa 3014. Yksintulleita lapsia tuli tuolloin eniten Afganistanista, Irakista, Syyriasta ja Somaliasta, ja heistä poikia oli yli 90%. Vielä vuonna 2016 hakijoiden määrä oli hiukan tavallista suurempi mutta seuraavina vuosina määrä väheni pysyen kuitenkin yli sadassa hakemuksessa. (Maahanmuuttovirasto 2019a, viitattu 29.3.2019.)

Edelleen vuosien 2016 ja 2017 tilastojen mukaan yksintulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita on tullut pääasiassa Afganistanista, Irakista, Syyriasta ja Somaliasta (Maahanmuuttovirasto 2019b&c, viitattu 29.3.2019). Samalla aikavälillä myönteisiä oleskelulupia ovat saaneet keskimäärin reilu 80% yksintulleiden tehdyistä päätöksistä. Myönteisiä turvapaikkapäätöksiä kansainvälisen suojelun perusteella saivat vuonna 2016 ja 2017 yhteensä 1702 yksintullutta. (Maahanmuuttovirasto 2019d, viitattu 29.3.2019.) Tilastoista ei voida kuitenkaan päätellä, minkä vuoden aikana päätöksen saaneet ovat saapuneet Suomeen.

Alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa Suomeen saapuneiden lasten nähdään olevan todella haavoittuvainen ryhmä pakolaisten joukossa (Tarvainen 2016, 66). Heidän tulonsa taustalla voi olla esimerkiksi sotaan, väkivaltaan ja menetyksiin liittyviä kokemuksia. He voivat olla joutuneet eroon vanhemmistaan tai huoltajistaan sekä jättäneet turvallisen elinympäristönsä. Oman perheen, suvun tai muun läheisverkoston puuttuessa yksin Suomeen tulleet lapset ja nuoret tarvitsevat uudessa elinympäristössä monenlaista tukea (Kotouttaminen.fi 2019, viitattu 29.3.2019).

Opinnäytetyömme tilaajana toimii Punaisen Ristin Oulun osastolla vuoden 2019 alussa alkanut Kotona Oulussa -hanke. Hankkeen tarkoituksena on tukea alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa Suomeen saapuneita lapsia, nuoria ja nuoria aikuisia kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Hanke tarjoaa asiakkailleen tarvelähtöisesti monenlaista ohjausta ja neuvontaa. Hankkeeseen sisältyy ajatus vertaistuesta ja sosiaalisten verkostojen kasvattamisesta, joita edistetään yhdessä tekemisen kautta. (Vainio, haastattelu 10.2.2019.)

Alaikäisenä yksintulleita turvapaikanhakijoita koskeneen tutkimuksen mukaan sosiaaliset suhteet ja yhteinen tekeminen tukevat nuorten psyykkistä hyvinvointia (Palmu 2018). Yksintulleiden sosiaaliset verkostot ovat poikkeukselliset, sillä he ovat menettäneet kaikkein tärkeimmät läheisimmät. Ystävien merkitys korostuu, kun perhe ei ole lähellä. Opinnäytetyömme taustalla on sekä toimeksiantajamme toive että oma tahtomme tukea näiden nuorten kotoutumista edistämällä juurikin kaaverisuhteita ja vertaistukea.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli harrastustoiminnan keinoin edistää nuorten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Järjestimme osana hankkeen vertaisryhmätoimintaa kuuden ohjauskeran kokonaisuuden, jossa kävimme kullakin tapaamisella tutustumassa johonkin liikunnalliseen harrastustoimintaan Oulussa. Kantaväestön aloittamasta yhdistystoiminnasta erityisesti liikuntaan ja urheiluun keskittyvät yhdistykset kiinnostavat maahanmuuttajia (Pyykkönen & Martikainen 2013, 291). Valitsimme ohjauskertojen teemoiksi frisbeegolfin, kamppailulajit, jalkapallon, lentopallon sekä sulkapallon. Viimeisen tapaamisen vietimme luontoretellä tutustuen suomalaiseen luontoon ja kalastusharrastukseen.

Liikunta valittiin menetelmäksi edistää maahanmuuttajanuorten kotoutumista. Liikuntaan liittyvät yhteisöt ovat kuin pienen yhteiskuntia, jotka tarjoavat maahanmuuttajille mahdollisuuden oppia uuteen yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta hyödyllisiä toimintatapoja. Liikunta- ja urheiluharrastuksiin on suhteellisen matala kynnys osallistua, ja niiden parissa on helpompaa kohdata uusia ihmisiä. Liikunnassa ja urheilussa sosiaalisella luokittelullakaan ei ole kovin suurta merkitystä. Myös pelisäännöt ovat kaikille samat esimerkiksi etnisestä taustasta riippumatta. (Zacheus 2010, 217.)

On tutkittu, että vähemmistön kokiessa kansalliseen ryhmään kiinnittymisen vaikeaksi, se vetäytyy aiempaakin etäämmälle siitä. Tämä taas voi aiheuttaa enemmistössä entistä enemmän kielteisiä asenteita vähemmistöä kohtaan. (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013, 256-257.) Liikuntaharrastusten parissa kantaväestöllä on mahdollisuus muodostaa käsityksiään maahanmuuttajan identiteetistä muidenkin tekijöiden kuin ulkomaalaisuuden kautta. Tämä puolestaan voi auttaa vähentämään rasistisia asenteita sekä edistämään maahanmuuttajien ja kantaväestön välisten suhteiden ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. (Zacheus 2010, 217.)

Tutustuttamalla nuoria paikallisiin liikuntaharrastusmahdollisuuksiin pyrimme tukemaan nuorten ystävyyssuhteita sekä edistämään kaksisuuntaista kotoutumista. Samalla tuimme yksintulleiden nuorten osallisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta suomalaisiin yhteisöihin ja yhteiskuntaan.

2 SUOMEN PUNAINEN RISTI

Suomen Punainen Risti on yksi Suomen suurimmista avustusjärjestöistä. Sen ydintehtävänä on auttaa kaikista heikoimmassa asemassa olevia sekä Suomessa että ulkomailla. (Punainen Risti 2019, viitattu 11.3.2019.) Punaisen Ristin toimintaa ohjaavat seitsemän peruseriaatetta, jotka ovat inhimillisyys, tasapuolisuus, puolueettomuus, riippumattomuus, vapaaehtoisuus, yleismaailmallisuus ja ykseys (International Federation 2019, viitattu 11.3.2019).

Punaisen Ristin monikulttuurinen työ alkoi Suomessa ensimmäisten pakolaisten vastaanotto- ja ensihuoltotoimintana. Pakolaisten määrän lisääntyessä Punainen Risti ryhtyi perustamaan omia vastaanottokeskuksia ja tarjoamaan pakolaisille oikeudellista tukea. Kun turvapaikanhakijoiden määrä taas 90-luvulla väheni huomattavasti, pystyi järjestö suuntaamaan huomiotaan enemmän maahanmuuttajien tukipalveluihin, kotoutumiseen ja alueelliseen monikulttuurisuustyöhön. (Hytönen 2002, 186-188.) Nykyäänkin Suomen Punainen Risti edistää monella tapaa maahanmuuttajien kotoutumista sekä monikulttuurisia arvoja (RedNet 2019b, viitattu 25.3.2019). Oulussa toimintavaliokoomaan sisältyvät esimerkiksi erilaiset kieli- ja kulttuuriryhmät, suomen kielen kurssit, asumisapu, turvapaikanhakijoiden neuvonta, lasten läksykerhot ja monikulttuurinen ystävöiminta (RedNet 2019a&b, viitattu 25.3.2019).

Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimii Punaisen Ristin Oulun osastolla vuoden 2019 alussa alkanut Kotona Oulussa -hanke. Hankkeen tarkoituksena on tukea alaikäisinä ilman huoltajaa Suomeen saapuneita lapsia, nuoria ja nuoria aikuisia kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt hankkeelle rahoituksen ajalle 1.1. - 31.12.2019. (Vainio, haastattelu 10.2.2019.)

Hankkeen toiminta perustuu ystävä- ja vertaisryhmätoimintaan, joilla tuetaan nuorten ihmissuhteita tilanteessa, jossa läheisverkosto on hyvin puutteellinen. Ystävöiminnassa nuori saa vapaaehtoisesta ystävän tai ystäväperheen, jonka avulla hän pääsee luomaan kontakteja suomalaiseen yhteiskuntaan. Vertaistapaamisten tarkoituksena on sen sijaan yhdessä oleminen ja tekeminen toiminnallisia menetelmiä käyttäen. Punaisen Ristin Oulun osastolla on pitkä kokemus monikulttuurisesta toiminnasta, ja hankkeessa hyödynnetäänkin myös muiden Oulun osaston toimintaryhmien osaaamista sekä olemassa olevia yhteistyökumppaneita. (Vainio, haastattelu 10.2.2019.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tässä luvussa esitelemme opinnäytetyön välittömät lyhyen aikavälin tavoitteet ja pitkänajan kehitystavoitteet sekä toiminnallisen osuuden laatutavoitteet. Lopussa kuvaamme omia oppimistavoitteitamme.

3.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli toteuttaa alaikäisinä turvapaikanhakijoina Suomeen ilman huoltajaa saapuneiden nuorten kanssa kuusi ohjauskertaa, joiden aikana tutustuimme Oulun alueella erilaisiin edullisiin liikuntaharrastusmahdollisuuksiin. Ohjauskertojen tavoitteena oli ensisijaisesti tukea kohderyhmämme kotoutumista vertaisryhmätoiminnan avulla sekä samalla edistää kaksisuuntaista kotoutumista. Toissijaisena tavoitteena oli tarjota nuorille mahdollisuus laajentaa läheisverkostoa ja kehittää suomen kielen taitoja. Liikunta valittiin menetelmäksi näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Toivottavaa oli, että nuoret samalla hyötyisivät myös liikunnan tuomista välittömistä eduista, kuten vireystilan ja unen laadun paranemisesta. Säännöllisen liikunnan on todettu fyysisen hyvinvoinnin lisäksi vaikuttavan myös psyykkiseen hyvinvointiin esimerkiksi kohentamalla mielialaa, lievittämällä stressiä ja helpottamalla mahdollisia masennusoireita. (UKK-instituutti 2018a, viitattu 24.3.2019.)

Välitön tavoitteemme oli järjestää nuorille kuusi ohjauskertaa, joilla edistetään ja tuetaan kohderyhmän kotoutumista tarjoamalla heille mahdollisuus saada vertaistukea samassa tilanteessa olevilta ikätovereilta, laajentaa läheisverkostoa, kehittää suomen kielen taitoja ja tutustua kantaväestön edustajiin, kuten muihin harrastajiin ja meihin ohjaajiin. Halusimme rohkaista nuoria puhumaan suomen kieltä myös koulun ulkopuolella, ja toimintamme tarjosikin heille tilaisuuden kehittää kielen käyttöä arkipäivän tilanteissa. Monilla kohderyhmämme nuorilla ei ole Suomessa perheen ja läheisten tarjoamaa sosiaalista turvaverkkoa. Sosiaalisten turvaverkkojen puute altistaa syrjäytymiselle, kun taas vertaistuki voi toimia suojaavana tekijänä syrjäytymistä vastaan. Ohjauskerroilamme nuoret pääsivät tutustumaan vertaisiinsa ja jakamaan kokemuksiaan.

Tärkein pitkän aikavälin kehitystavoitteemme oli tukea kohderyhmämme kotoutumista. Valitsimme tutustuttavaksemme sellaisia urheilulajeja, joissa kohderyhmämme olisi tekemisissä kantaväestön

kanssa, ja siten pyrimme omalla toiminnallamme vaikuttamaan yleiseen asenneilmapiiriin suvaitsevuutta edistävästi. Kaksisuuntaista kotoutumista edisti myös maahanmuuttajanuorten tutustuminen suomalaisiin. Pitkän aikavälin kehitystavoitteemme olikin auttaa nuoria löytämään uusi pysyvämpi liikuntaharrastus ja sitä kautta edistää heidän tutustumistaan kantaväestön edustajiin. Kotoutumisen kannalta hyvien sosiaalisten suhteiden luominen kantaväestöön on ensiarvoisen tärkeää (Siirto & Hammar 2016, 199).

Määrittelimme opinnäytetyömme laatutavoitteiksi asiakas- ja tarvelähtöisyyden, kulttuurisensitiivisyyden ja turvallisuuden. Otimme laatutavoitteissamme huomioon kohderyhmämme erilaiset lähtökohdat, toiminnan mielekkyyden sekä toiminnan turvallisuuden.

Laatutavoitteena asiakas- ja tarvelähtöisyys tarkoitti meidän opinnäytetyömme osalta sitä, että tuimme kohderyhmämme kotoutumista järjestämällä heille mielekästä liikunnallista toimintaa. Oletuksenamme oli, etteivät kaikki lajit ole ainakaan jokaiselle osallistujalle tuttuja, joten tavoitteenamme oli käydä ohjauskerroilla lajien perusteet läpi siten, että toiminta säilyy mielekkäänä ja että kaikki saivat lajeista oppimisen ja onnistumisen kokemuksia. Kohderyhmän mahdollisesti suppea läheisverkosto huomioiden ensisijainen tavoitteemme oli edistää heidän kotoutumistaan tarjoamalla mahdollisuus saada vertaistukea samassa tilanteessa olevilta nuorilta ja löytää uusia ystäviä harrastustoiminnan kautta. Tavoitteenamme oli kotoutumisen edistämisen lisäksi innostaa nuoria liikkumaan ja löytämään liikunnasta itselleen mieleisen harrastuksen.

Pyrimme huomioimaan nuorten erilaiset kulttuuriset, kielelliset ja uskonnolliset lähtökohdat kulttuurisensitiivistä työtettä hyödyntäen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee kulttuurisensitiivisyyden ammattilaisten kulttuurisesti kunnioittaviksi vuorovaikutustaidoiksi. Kulttuurisensitiivisyys on arvostavaa sekä sanallista että sanatonta vuoropuhelua ammattilaisen ja asiakkaan välillä niin, että siinä kunnioitetaan molempien osapuolten oikeutta oman kulttuurinsa ilmaisuun ja sen kanssa hyväksytyksi ja kuulluksi tulemiseen. Kulttuurisensitiivisen työtteen hyödyntäminen auttaa työskentelemään monikulttuurisen työyhteisön jäsenenä sekä ammattilaisena asiakkaan kohtaamisessa. Maahanmuuttajat voivat tarvita kantaväestöä kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa sekä totuttua enemmän ohjausta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019, viitattu 22.4.2019.)

Kulttuurisensitiivisessä ohjauksessa korostuvat ohjaajan vuorovaikutus- ja kommunikointitaidot. Tarkoituksenamme oli huomioida asiakkaiden erilaiset kielelliset valmiudet toteuttamalla ohjaus mahdollisimman selkokielisesti sekä varmistamalla kysymyksin, että sanomamme on ymmärretty.

Selkokieli on yleiskieltä helpompaa suomea, jossa kieltä on mukautettu sisällöltään, rakenteeltaan ja sanastoltaan yleiskieltä helpommin luettavaksi ja ymmärrettäväksi (Selkokeskus 2015, viitattu 22.04.2019). Kun yhteinen kieli puuttuu, muiden viestintätapojen, kuten ilmeiden, eleiden ja äänenpainojen merkitys lisääntyy. Etenkin liikunnanohjauksessa voidaan käyttää kehonkieltä esimerkiksi havainnoimalla, miten jokin liike toteutetaan. (Jaakkola, Liukkonen & Sääkslahti 2017, 445.) Uskonnolliset taustat sen sijaan pyrimme ottamaan huomioon esimerkiksi valitsemalla tarjottaviksi sellaisia ruokia, jotka eivät sisällä punaista lihaa, koska muslimitaustaiset nuoret eivät sitä syö.

Turvallisuus oli opinnäytetyömme kannalta olennainen laatutavoite, sillä liikuntaa harrastaessa on mahdollista, että sattuu vahinkoja tai onnettomuuksia. Liikunnan turvallisuuteen vaikuttavat esimerkiksi liikkujan ikä ja sukupuoli, liikkujan yksilölliset riskitekijät, liikuntamuoto- ja ympäristö, sekä liikunnan määrä ja kuormittavuus. Kuitenkin suurin riskiryhmä on nuoret miehet, joista kohderyhmämmekin pääasiallisesti koostuu. Tämä selittyy ainakin osittain sillä, että nuoret miehet suosivat vauhdikkaita joukkuelajeja. Äkilliset vammat, kuten nyrjähdykset, venähdykset ja ruhjeet ovat rasisvammoja yleisempiä, ja tavallisimmin ne kohdistuvat polveen, nilkkaan tai selkään. Usein vamman syynä on kaatuminen tai kompastuminen ja joukkuelajeissa törmääminen. (UKK-instituutti 2018b, viitattu 22.04.2019.) Varauduimme kaikenlaisiin onnettomuustilanteisiin kattavalla ensiapupakkauksella. Ohjauksessamme pyrimme myös suullisesti korostamaan toiminnan turvallisuutta.

3.2 Oppimistavoitteet

Oppimistavoitteemme pohjautuvat suoraan Oulun ammattikorkeakoulun sosiaalialan tutkinto-ohjelman osaamisprofiilista löytyviin kompetensseihin. Asetimme tavoitteeksemme kehittää opinnäytetyöprosessin aikana erityisesti omaa asiakastyön osaamista, eettistä osaamista, kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista sekä viestintää ja vuorovaikutusta. (OAMK Oulun ammattikorkeakoulu 2019, viitattu 3.5.2019.)

Oppimistavoitteenamme asiakastyön osaamisen osalta oli onnistua luomaan ammatillinen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhde asiakkaisiin sekä arvioida asiakkaidemme palvelutarpeita huomioiden molemmat asiakasryhmämme: Opinnäytetyömme toimeksiantajan eli Punaisen Ristin Oulun osaston Kotona Oulussa -hankkeen ja kohderyhmämme, alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa Suomeen saapuneet maahanmuuttajanuoret (OAMK Oulun ammattikorkeakoulu 2019, viitattu 3.5.2019).

Kotona Oulussa hankkeen tarkoituksena on edistää kohderyhmän kotoutumista, ja meidän tavoitteemme opinnäytetyön aikana oli suunnitella ja tuottaa palvelu vastaamaan tähän tarkoitukseen. Pyrkimyksenämme oli tavoitteellisesti ja osallisuutta tukien ohjata asiakasryhmäämme. (OAMK Oulun ammattikorkeakoulu 2019, viitattu 3.5.2019.) Tutustumalla yhdessä erilaisiin liikuntaharrastuksiin tarjosimme nuorille mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin, saada vertaistukea ja opetella suomen kieltä arkipäivän tilanteissa.

Monikulttuurisen kohderyhmän takia kulttuurisensitiivinen ja moninaisuutta tukeva työote olivat asiakastyön osaamisen olennaisia osia opinnäytetyössämme. Tavoitteenamme oli kehittyä monikulttuurisen ryhmän ohjaamisessa esimerkiksi huomioimalla eri kulttuurien erityispiirteet, kulttuurienvälinen vuorovaikutus sekä toimintaan osallistuvien nuorten erilaiset kielitaitotasot. Pidemmällä aikavälillä tärkeä tavoitteemme oli edistää kulttuurienvälistä vuoropuhelua tukemalla maahanmuuttajien ja kantaväestön keskinäisten suhteiden kehittymistä positiivisempaan suuntaan. (OAMK Oulun ammattikorkeakoulu 2019, viitattu 3.5.2019.)

Pyrimme kehittämään osaamistamme viestinnässä ja vuorovaikutuksessa, ja tavoitteenamme olikin löytää toimiva viestintäkanava kohderyhmämme kanssa kommunikointiin ja toiminnan markkinointiin. Viestinnän ja vuorovaikutuksen osaamiseen liittyy taito tunnistaa ja kehittää omia viestintätaitoja. (OAMK Oulun ammattikorkeakoulu 2019, viitattu 3.5.2019.) Ohjauksetojemme välittömien ja pitkän ajan tavoitteiden täyttyminen edellyttivät onnistunutta viestintää niin kohderyhmän kuin yhteistyökumppaneidenkin suuntaan. Yksi vuorovaikutukseen liittyvä oppimistavoitteemme oli oppia toimimaan tavoitteellisesti yhteistyössä Oulun alueella toimivien maahanmuuttajien parissa työskentelevien verkostojen kanssa sekä löytää uusia yhteistyökumppaneita harrastustoimijoiden saralta (OAMK Oulun ammattikorkeakoulu 2019, viitattu 3.5.2019).

Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen näkökulmasta oppimistavoitteenamme oli osata arvioida toimintaamme ja sen seurauksia ammatillisen kriittisen reflektion avulla. (OAMK Oulun ammattikorkeakoulu 2019, viitattu 3.5.2019). Tavoitteenamme oli aidosti huomioida ja ymmärtää toiminnastamme saamaamme palautetta sekä ottaa siitä opiksemme. Sillä tavoin toiminnastamme olisi mahdollista saada suurin hyöty niin lyhyellä kuin pidemmälläkin aikavälillä. Kriittisen reflektion taito linkittyy osittain myös asiakastyön osaamiseen, sillä koimme erityisen tärkeäksi pohtia sen avulla omia monikulttuurisia ohjaustaitojamme. Monikulttuurisia ryhmiä ohjattaessa on tärkeää tuntea, miten eri kulttuurit eroavat toisistaan, mutta muita kulttuureja ymmärtääkseen on myös tiedotettava omaa kulttuuriaan, ennakkoluulojaan ja arvojaan (Jaakkola ym. 2017, 444, 450).

Opinnäytetyössämme yhdistyivät kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen sekä eettinen osaaminen siltä osin, että pyrimme toiminnassamme puolustamaan haavoittuvassa asemassa olevien etuja, ehkäisemään syrjäytymistä sekä toimimaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. (OAMK Oulun ammattikorkeakoulu 2019, viitattu 3.5.2019). Katsomme kohderyhmämme nuorten olevan lähtökohtaisesti epätasa-arvoisessa asemassa Suomeen saavuttuaan, sillä he ovat tulleet maahan ilman perheen ja läheisten muodostamaa sosiaalista turvaverkkoa. Tämä on omiaan synnyttämään huono-osaisuutta ja edistämään syrjäytymistä.

Sosiaalialan eettinen osaaminen näkyi myös tavoitteessamme toimia ihmis- ja perusoikeussäädösten, sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti työtämme suunnitellessa ja toteuttaessa (OAMK Oulun ammattikorkeakoulu 2019, viitattu 3.5.2019). Ammattieettisten periaatteiden pohjalta tavoitteenamme oli luoda asiakkaisiin arvostava ja luottamuksellinen vuorovaikutus, varmistaa kaikille osallisille oikeus ilmaista tunteitaan sekä edistää kohderyhmän osallisuutta (Talenta 2017, 7).

4 OPINNÄYTETYÖN KOHDERYHMÄ JA HYÖDYNSAAJAT

Opinnäytetyömme kohderyhmä on Kotona Oulussa -hankkeen toimintaan osallistuvat maahanmuuttajanuoret. Hanke tarjoaa tukea nuorille, jotka osat saapuneet Suomeen alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa ja joilla on nyt oleskelulupa (Laila Vainio, haastattelu 10.2.2019).

Yksintullut alaikäinen turvapaikanhakija on henkilö, joka kertoo olevansa alle 18-vuotias ja saapuu maahan täysin yksin tai sellaisen henkilön seurassa, joka ei ole hänen vanhempansa eikä huoltajansa tai jonka huoltajuudesta ei ole riittävää näyttöä (Euroopan muuttoliikeverkosto 2009, 8). Lastensuojelulain (417/2007) 6§:n mukaan lapseksi luokitellaan alle 18-vuotias henkilö ja nuorena pidetään 18-20 vuotiasta henkilöä. Toisaalta nuorisolaki määrittelee nuoreksi alle 29-vuotiaan henkilön (Nuorisolaki 1285/2016 3§). Opinnäytetyössämme käytämme nuorista puhuttaessa nuorisolain määritelmää eli alle 29-vuotiasta henkilöä.

Opinnäytetyöstämme hyötyivät ensisijaisesti toimintaan osallistuneet maahanmuuttajanuoret, mutta välillisesti myös koko suomalainen yhteiskunta. Opinnäytetyömme edisti maahanmuuttajanuorten kotoutumisprosessia auttaen nuoria harrastustoiminnan avulla kotoutumaan uuteen maahan samalla lisäten heidän osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Toiminnallamme tehostettiin nuorten aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta sekä lisättiin nuorten tietoisuutta vapaa-ajan toimintamahdollisuuksista ja ylipäättään elämisestä Suomessa. On yhteiskunnan etu, että syrjäytymisvaarassa olevat maahanmuuttajanuoret tulevat huomioiduksi ja autetuiksi. Yhteiskunnan näkökulmasta maahanmuuttajien nopea kotoutuminen säästää kustannuksia ja edistää yhteiskunnallista eheyttä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, 57, viitattu 6.5.2019).

Toimintamme edisti kaksisuuntaista kotoutumisprosessia. Nuorten kotouttamisen lisäksi pystyimme toiminnallisella opinnäytetyöllämme vaikuttamaan myös kantasuomalaisiin. Järjestämämme harrastustoiminta tapahtui sellaisissa toimintaympäristöissä, joissa maahanmuuttajilla oli mahdollisuus harrastaa yhdessä suomalaisten kanssa. Toiminnan myötä suomalaiset pystyivät saamaan uutta tietoa ja positiivisia kokemuksia maahanmuuttajista.

Opinnäytetyöstämme hyötyi myös toimeksiantaja eli Punaisen Ristin Oulun osaston Kotona Oulussa -hanke. Tarjoamalla toimintaa hankkeen asiakkaille olimme mukana edistämässä hankkeen tavoitteita ja Punaisen Ristin Oulun osaston toimintaa.

5 MAAHANMUUTTAJANUORET, KOTOUTUMINEN JA SEN EDISTÄMINEN HARRASTUSTOIMINNAN KAUTTA

Tässä luvussa esittelemme olennaista ja ajankohtaista tietoa opinnäytetyömme kohderyhmästä ja kotoutumisesta sekä kotoutumisen edistämiseen valitsemistamme menetelmistä.

Opinnäytetyömme kohderyhmä koostuu alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa maahan saapuneista nuorista. Määritelläksemme kohderyhmämme mahdollisimman tarkasti, olemme avanneet maahanmuuton ja eri perustein maahan muuttaneiden henkilöiden käsitteitä. Olemme myös tutustuneet opinnäytetyömme kannalta olennaiseen maahanmuuttoa koskevaan lainsäädäntöön. Suomessa maahanmuuttopolitiikan ja sen lainsäädännön valmistelun pohjana ovat kansainväliset sopimukset, EU:n yhteinen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka sekä Suomen hallituksen linjaamat tavoitteet (Sisäministeriö 2019b, viitattu 21.5.2019). Kansainvälisistä sopimuksista olennaisimpia opinnäytetyömme kannalta ovat kidutuksen vastainen yleissopimus ja Geneven pakolaissopimus.

Opinnäytetyömme tavoitteena on edellä mainittujen maahanmuuttajanuorten kotoutumisen edistäminen. Koska kohderyhmämme nuoret ovat saapuneet Suomeen ilman huoltajaa, heidän läheisverkostonsa voivat olla tavanomaista suppeammat. Toimeksiantajamme Kotona Oulussa -hankkeen tavoitteena onkin tukea näiden nuorten kotoutumista ystävä- ja vertaisryhmätöiden avulla. Lähestymme opinnäytetyössämme tätä tavoitetta liikuntaharrastusten kautta. Tämän vuoksi on tarpeen määritellä myös vertaistuen, eri ohjaustapojen sekä liikunnan harrastamisen käsitteitä.

5.1 Maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja terminä antaa kuvan yhdenlaisista maahanmuuttajista. On hyvä pitää mielessä, että maahanmuuttajat ovat heterogeeninen ryhmä, jonka yksilöiden taustat voivat vaihdella paljon. (Korhonen & Puukari 2013, 40.) Yleensä maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, jolla on aikomus asua maassa pidempään. Maahanmuuttajalla voidaan joskus tarkoittaa myös sellaista henkilöä, joka on syntynyt Suomessa, mutta jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen. (Väestöliitto 2019, viitattu 17.5.2019.)

Maahanmuuttoa säätelevät monet lait, joista yksi tärkeimmistä on Ulkomaalaislaki. Ulkomaalaislain 1§ määrittelee lain tarkoituksen, joka on toteuttaa ja kehittää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tavoitteena on edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmis- ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset huomioiden. Tämän lisäksi laissa määritellään muun muassa maahantulon ja oleskeluluvan edellytyksiä. (Ulkomaalaislaki 301/2004, 1§, 11§, 33-69§.)

Maahanmuuttaja voi olla esimerkiksi siirtolainen, pakolainen, turvapaikanhakija tai paluumuuttaja. Kaikkia heitä yhdistää se, että he muodostavat etnisiä vähemmistöryhmiä uuteen kotimaahansa. Maahanmuuttajat voidaan jaotella karkeasti myös muuttoon vaikuttavien syiden perustella. He saapuvat maahan vapaaehtoisesti tai pakosta. (Talib, Löfstrom & Meri 2004, 20-21.) Seuraavaksi määrittelemme tarkemmin, keitä ovat opinnäytetyössämme mainitut maahanmuuttajanuoret sekä millaiset ovat heidän maahantulonsa syyt ja taustat.

Kohderyhmämme nuoret ovat saapuneet Suomeen alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa, ja heillä on nyt oleskelulupa. Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojelua tai oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija on lähtenyt kotimaastaan pakoon esimerkiksi sotaa, turvattomuutta tai vainoa alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen takia tai siksi, että hän joutuisi muuhun todelliseen vaaraan kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan. (Sisäministeriö 2019c, viitattu 16.3.2019.) Ulkomaalaislaissa kansainvälisen suojelun antamisen edellytyksiä kuvataan seuraavanlaisesti:

Maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle annetaan turvapaikka, jos hän oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun (Ulkomaalaislaki 301/2004 87§).

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011) turvaa 1 §:ssä kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulon ja huolenpidon.

Yksintullut alaikäinen turvapaikanhakija on henkilö, joka kertoo olevansa alle 18-vuotias ja saapuu maahan täysin yksin tai sellaisen henkilön seurassa, joka ei ole hänen vanhempansa eikä huoltaja.

jansa tai jonka huoltajuudesta ei ole riittävä näyttöä (Euroopan muuttoliikeverkosto 2009, 8). Suomessa alaikäisiä ovat kaikki alle 18-vuotiaat henkilöt, joten myös turvapaikanhakija määritellään alaikäiseksi silloin, kun hän on maahan tullessaan alle 18-vuotias.

Pakolaisella tarkoitetaan henkilöä, jolle on myönnetty turvapaikka jostakin valtiosta. Turvapaikanhakija siis saa pakolaistatuksen, jos hänelle myönnetään oleskelulupa. (Sisäministeriö 2019c, viitattu 16.3.2019.) Kohderyhmämme nuoret ovat saaneet oleskeluluvan, joten silloin heitä pidetään pakolaisina.

Niin sanottu Geneven pakolaissopimus eli Pakolaisten asemaa koskeva yleissopimus määrittelee 1. artiklassa pakolaisen henkilöksi, jolla on joko perusteltua aihetta joutua vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, joka oleskelee kotimaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan tai joka olematta minkään maan kansalainen oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella ja edellä mainittujen seikkojen tähden on kykenemätön tai pelon vuoksi haluton palaamaan sinne. Lain 3 §:ssä säädetään syrjimiskielto, jonka mukaan sopimusvaltioiden on sovellettava yleissopimuksen määräyksiä pakolaisten rotuun, uskontoon tai alkuperäis-maahan katsomatta. (Pakolaisten asemaa koskeva yleissopimus 77/1968 1-3§.)

Kansallisessa lainsäädännössämme maahanmuuttopolitiikkaa ohjaavat muun muassa Suomen perustuslaki, Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta, Ulkomaalaislaki ja Laki kotoutumisen edistämisestä. Suomen lakiin on säädetty asetus 60/1989, jonka mukaan mikään sopimusvaltio ei saa karkottaa, palauttaa tai luovuttaa ketään toiseen valtioon, jos on perusteltu syy uskoa, että hän olisi siellä vaarassa joutua kidutetuksi (Asetus kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 60/1989 3§).

Suomessa pakolaisella tarkoitetaan myös henkilöä, joka otetaan Suomeen Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestö UNHCR:n esityksestä pakolaiskiintiössä. Suomessa on vastaanotettu kiintiöpakolaisia jo 1970-luvulta lähtien. Pakolaiskiintiöstä päättää Suomen eduskunta vuosittaisen valtion talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Viime vuosina kiintiö on ollut 750 henkilöä, mutta vuosina 2014 ja 2015 kiintiötä nostettiin 1050 henkilöön Syyrian sodan vuoksi. Kansainvälisen suojelun tarve on tärkein kiintiöpakolaisen uudelleensijoittamisen peruste. Tämän lisäksi kiintiöpakolaisia

valittaessa on huomioitava vastaanoton ja Suomeen kotoutumisen edellytykset. Suomi on painottanut kiintiöpolitiikassaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien uudelleensijoittamista. (Sisäministeriö 2019a, viitattu 20.5.2019.)

Lisäksi maahanmuutto voi olla esimerkiksi työ- tai opiskeluperusteista. Opinnäytetyömme kohde-ryhmä huomioon ottaen kuitenkin keskitymme tässä opinnäytetyössä niihin maahanmuuton käsitteisiin ja lakeihin, jotka liittyvät kansainvälisen suojelun tarpeeseen.

5.2 Kotouttaminen ja kotoutuminen

Tässä luvussa käsittelemme niitä keinoja, joilla maahanmuuttajia sopeutetaan uuteen asuinmaahan. Tavallisesti tästä sopeuttamisesta käytetään termiä kotouttaminen. Sen sijaan puhuttaessa maahanmuuttajan omasta sopeutumisesta uuteen asuinmaahan ja sen yhteiskuntaan, käytetään termiä kotoutuminen. Seuraavaksi määrittelemme kotouttamisen ja kotoutumisen käsitteitä tarkemmin. Esittelemme niitä ohjaavaa lainsäädäntöä sekä opinnäytetyömme kannalta olennaisia hankkeita ja tutkimuksia kotouttamista ja kotoutumista koskien.

Kotouttamisella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, jotka helpottavat maahanmuuttajan aktiivista kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 3§). Tutkija Pasi Saukkosen mukaan suomalaisen kotouttamispolitiikan lähtökohtana on ajatus kaksisuuntaisesta kotoutumisesta. Kaksisuuntaisen kotoutumismallin mukaan koko suomalaisen yhteiskunnan on opittava elämään uudessa tilanteessa, jossa monimuotoisuus on korvannut yhdenmukaisuuden. (2013, 93).

Oulun kotouttamisohjelma, joka on laadittu vuosille 2018-2021, ohjaa kotouttamistyötä Oulun kaupungin alueella. Ohjelmassa on esitelty paljon tahoja, jotka tarjoavat maahanmuuttajille mahdollisuuden hyvään kotoutumiseen. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat integroituvat aktiivisiksi kansalaisiksi kaksisuuntaisen kotoutumisen avulla. Oulun kaupungin liikuntapalvelut osallistuvat maahanmuuttajien kotouttamiseen tuottamalla erilaisia ja monipuolisia liikunnan ohjauspalveluja. Liikuntapalveluissa järjestetään esimerkiksi maahanmuuttajille suunnattuja uimakouluja ja vesiliikuntakursseja. Nuorten Junior Action ja Action-toiminta tarjoavat 7-19-vuotiaille lapsille ja nuorille mahdollisuuden ohjattuun ja maksuttomaan liikunnan harrastamiseen. Myös kesällä järjestetään leiriä ja liikuntatoimintaa lapsille ja nuorille. (Oulun kaupunki 2018, viitattu 20.5.2019.)

Onnistuneesta kotoutumisesta seuraa kotoutuminen. Kotoutuminen siis tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja sopeutuu uuteen maahan ja toimii yhteiskunnan täysivaltaisena ja aktiivisena jäsenenä. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja omaksuu yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, mutta samalla säilyttää oman kielensä ja kulttuurinsa. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2019, viitattu 19.3.2019.)

Kotoutuminen on kaksisuuntainen keskinäisen muuttumisen prosessi, jossa yhteiskunta muuttuu väestön monimuotoistuuessa ja maahanmuuttaja hankkii tietoa ja taitoja, joita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvitaan. Tässä prosessissa maahanmuuttajan omalla motivaatiolla, sitoutumisella ja omatoimisuudella on suuri merkitys. Molempien osapuolten tulee huolehtia keskinäisen rakentavan vuoropuhelun ylläpitämisestä. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2019, viitattu 21.5.2019.)

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Maahanmuuttajanuorten kotoutumista voidaan tukea esimerkiksi järjestämällä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluita. Lain mukaan kunnilla on ensisijainen vastuu kotouttamisen kehittämisestä ja järjestämisestä paikallistasolla. Kotouttamista on tehtävä yhteistyönä eri viranomaisten, kuten työ- ja elinkeinotoimiston, poliisin ja muiden kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävien tahojen, kanssa. Yhteisenä kotoutumisen edistämisen tavoitteena on tukea paikallisesti tai seudullisesti kansainvälisyyttä, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 1§, 26§, 29-31§.)

Epäonnistunut kotoutuminen näkyy esimerkiksi asunnottomuutena tai kielitaidon puutteesta johtavana työllistymättömyytenä. Työllistämättömyydestä voi seurata maahanmuuttajan jääminen sosiaaliturvan varaan ilman koulutusta tai työtä. Maahanmuuttajan uuden elämän aloittaminen uudessa maassa työn kautta nähdään turhautumista ehkäisevänä sekä motivaatiota ja osallisuuden tunnetta lisäävänä tekijänä. Kotouttamistoimet maksavat yhteiskunnalle, ja olisikin olennaista, että kotoutettavaan henkilöön käytetyt resurssit palautuisivat yhteiskunnan hyödyksi henkilön työpanoksen kautta. Epäonnistuneeksi kotoutumiseksi nähdään tilanne, jossa henkilö ei syystä tai toisesta halua tai voi jäädä Suomeen, ja tuolloin yhteiskuntamme henkilöön sijoittamat resurssit siirtyvät toisen yhteiskunnan käyttöön. (Bracone 2017, 33, viitattu 18.10.2019.)

Maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen on tarkasteltu useissa hankkeissa ja tutkimuksissa. Seuraavaksi esittelemme sellaisia hankkeita ja tutkimuksia, joissa maahanmuuttajien kotoutumista on tuettu nimenomaan liikunnan avulla.

Turun yliopiston tutkimusryhmä on laatinut laajaan tutkimusraportin maahanmuuttajien liikuntasuhteesta, kotoutumisesta ja akkulturaatiosta. Zacheus, Koski, Rinne ja Tähtinen totesivat tutkimuksessaan, että 45 % maahanmuuttajista uskoi liikunnan ja urheilun edistäneen heidän kotoutumistaan Suomeen jonkin verran tai erittäin paljon. 20-29-vuotiaista maahanmuuttajista 44% koki liikunnasta olevan apua suomalaisiin tutustumisessa, 34% koki liikunnan edistävän kansojen välistä ystävyyttä, 51% koki oppivansa suomen kielen paremmin ja 48% koki liikunnan olevan hyvä väline rasismin ehkäisyssä. (Zacheus 2011, 10-13.)

Liikunnan kustannukset olivat yleisin maahanmuuttajien liikunnan harrastamista haittaava tekijä. Lisäksi noin neljäsosa kertoi ystävien puutteen, puutteellisen kielitaidon tai talven sääolojen haittaavan liikkumistaan. Miesten ja naisten yhteiset liikuntaryhmät tuntuivat ongelmallisilta erityisesti Afrikassa ja Aasiassa syntyneille. (sama, 13.)

Vuosina 2011-2013 ELY-keskukset jakoivat kehittämisavustusta kunnille maahanmuuttajien kotoittamiseen liikunnan avulla. Tulokset osoittivat, että hankkeet tavoittivat maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ja liikkuminen lisääntyi. Hanna-Mari Majjalan mukaan on vaikeaa arvioida, mikä liikuntatoiminnan merkitys on ollut kotoutumisessa. Kehittämishankkeiden tulosten perusteella maahanmuuttajakohderyhmien tavoittamiseksi täytyy huomioida kohderyhmän erityistarpeita esimerkiksi tiedottamisessa ja ilmoittautumiskäytäntöjen yksinkertaistamisessa. Erilaisten edullisten liikuntamuotojen alkeisryhmien perustaminen lähelle monikulttuurisia asuinalueita voisi olla toimiva malli maahanmuuttajille suunnatun toiminnan sekä kaikille tarkoitetun kunnan ja liikuntaseuratoiminnan välillä. Niin kauan kuin maahanmuuttajat nähdään erillisenä kohderyhmänä liikuntapalveluissa, toimintaa on vaikea vakiinnuttaa. (Majjala 2014, 53-56.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuosille 2016 ja 2017 hankeavustuksia nuorten turvapaikanhakijoiden aktivoimiseen sekä vastaanottokeskuksissa järjestettävään liikuntatoimintaan. Hanke-toimintaan osallistui 205 vastaanottokeskusta ja arviolta 16 328 turvapaikanhakijaa. Tulosten mukaan hanketoiminnan tarjoama mielekäs tekeminen lisäsi turvapaikanhakijoiden hyvinvointia. Hankkeen kautta turvapaikanhakijat tutustuivat suomalaiseen kulttuuriin ja toimintatapoihin. Han-

ketoiminta siis tarjosi tukea kotoutumiseen. Monet nuoret turvapaikanhakijat löysivät mieleisiä harrastuksia paikkakunnan liikuntaseuroista. Harrastuksista he oppivat suomen kieltä ja saivat ystäviä. Turvapaikanhakijanuoret halusivat harrastaa muiden nuorten kanssa ja tehdä samoja asioita kuin muutkin nuoret. Esteeksi koettiin useimmiten harrastamisen kallis hinta. (Pasanen, Rajala & Laine 2018, 25-33.)

5.3 Ohjaus

Opinnäytetyömme toiminnallisessa osuudessa ohjaamme monikulttuurista ryhmää. Tästä syystä on olennaista tutustua tarkemmin ohjauksen, ryhmäohjauksen ja monikulttuurisen ohjauksen käsitteisiin sekä erilaisiin menetelmiin ohjauksen toteuttamiseksi.

Ohjauksella tarkoitetaan kaikkia niitä toimintoja, joiden avulla henkilökohtaisessa, ryhmäkohtaisessa tai verkkovälitteisessä vuorovaikutuksessa autetaan ihmisiä löytämään omien lähtökoh-
tensa ja arvojen mukaisia ratkaisuja erilaisiin ongelmiin ja haasteisiin sekä etsimään rakentavia tapoja elää omien yhteisöjensä ja yhteiskuntansa jäseninä. (Korhonen & Puukari 2013, 15.) Ohjauksen perusta on sosiaalihuollon lainsäädännössä, ammattietikassa sekä erilaisissa toimintaa ohjaavissa laatu- ja hoitosuosituksissa. Uudistunut sosiaalihuoltolaki astui voimaan 1.4.2015. Sen yhtenä tavoitteena on edistää erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia sekä poistaa epäkohtia ja ehkäistä niiden syntymistä. Sosiaalihuoltolaki velvoittaa kiinnittämään erityistä huomioita lasten, nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden neuvontaan ja ohjaukseen. (Sosiaalihuoltolaki 2014/1301 6§, 8§.)

Ohjaus on käytännöllisen opastuksen antamista. Se on monitahoinen, eri ammattikäytäntöjen piirteitä yhdistelevä toimintatapojen, lähestymistapojen ja työmenetelmien joukko. Ohjaus voidaan nähdä työmuotona, kohtaamisena, jossa ohjaajan ja ohjattavan yhteisenä tavoitteena on ohjattavan oppiminen, elämäntilanteen koheneminen ja päätösten tekeminen. Ohjauksen aikana ohjattava oppii itse käsittelemään kokemuksiaan, ratkaisemaan ongelmiaan ja suuntaamaan oppimistaan. (Vänskä, Laitinen-Väänänen, Kettunen, Mäkelä 2014, 16.)

Ohjaukseen liittyvissä määritelmissä korostuvat ohjaussuhteen vuorovaikutuksellisuus sekä yksilön aktiivisuus ja aloitteellisuus oman elämänsä parantamisessa. Asiakas on itse ongelman ratkaisu-
sija. Ohjaaja tukee häntä päätöksenteossa, mutta ei anna valmiita ratkaisuja. Lisäksi ohjaus sisäl-

tää tiedon antamista. Vuorovaikutteisessa ohjaussuhteessa korostuu sekä asiakkaan että ammatilaisen aktiivinen ja tavoitteellinen toiminta, joka on sidoksissa heidän taustatekijöihinsä. (Vänskä ym. 2014, 16.) Toimivassa ohjaussuhteessa asiakas tuntee itsensä arvostetuksi sekä saa tarpeellista ja sopivaa tietoa ja tukea (Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta, Johansson, Hirvonen & Renfors 2007, 40-41).

Ohjaus etenee sanallisen ja sanattoman viestinnän avulla, jossa on tavoitteena, että asiakas ja ohjaaja saavuttavat yhteisymmärryksen. Viestinnän selkeyteen ja yksiselitteisyyteen on kiinnitettävä huomiota. Sanaton viesti tähtää tukemaan, painottamaan, täydentämään, kumoamaan tai jopa korvamaan kokonaan sanallista viestintää. (Kyngäs ym. 2017, 38-39.) Selkeän ja ymmärrettävän viestinnän merkitys korostuu ohjatessa maahanmuuttajanuoria, joiden kielitaitotasot voivat vaihdella suuresti. Sanaton viestintä on kohderyhmämme parissa hyvin tärkeää, ja siihen onkin kiinnitettävä ohjauksessa erityistä huomiota.

Reijonen & Stranden-Mahlamäki viittaavat teoksessaan Cockmaniin, Evansiin ja Reynoldsiin (1999), jotka ovat jakaneet ohjaustyyliä neljään erilaiseen interventiotyyliin. On hyvä olla tietoinen omasta tyylistään ja harkita tapauskohtaisesti sen soveltuvuutta vuorovaikutustilanteeseen ja ohjauksen tavoitteisiin. Hyväksyvä ohjaaja kuuntelee ohjattavaa empaattisesti tarjoten emotionaalista tukea. Hän kannustaa ohjattavaa kertomaan tunteistaan ja kokemuksistaan ja pyrkii rohkaisemaan ohjattavaa etsimään ongelmiinsa ratkaisua. Tämä tyyli on sopiva etenkin ohjaus- tai neuvontasuhteen alussa luottamuksellisuuden luomiseksi. Katalysoiva ohjaaja auttaa ohjattavaa hahmottamaan tilannettaan, löytämään uusia näkökulmia ja valitsemaan lopulta sopivimman ratkaisuvaihtoehdon. Kun ohjaussuhde on tarpeeksi luottamuksellinen, voidaan käyttää myös konfrontoivaa tyyliä, jossa ohjaaja kiinnittää huomioita ristiriitaan ohjattavan puheen ja käyttäytymisen välillä. Määräävä tyyli on hyvin yleinen ohjaustilanteissa sen nopeudesta ja tehokkuudesta johtuen. Määräävä ohjaaja muodostaa ohjattavaa haastatteleamalla kokonaisnäkömyksen hänen tilanteestaan, kertoo sen ohjattavalle ja tarjoaa ratkaisuehdotuksia. (Reijonen & Stranden-Mahlamäki 2008, 64-65.)

Ryhmäohjaus on yksilöohjauksen ohella yksi eniten käytettävistä ohjausmenetelmistä. Se voidaan toteuttaa eri tarkoitusta varten kootuissa ryhmissä. Ryhmässä oleminen voi olla jäsenille voimaannuttava kokemus, joka auttaa jaksamaan ja tukee tavoitteiden saavuttamisessa. Ryhmäohjauksen avulla on mahdollista saavuttaa parempia tuloksia kuin yksilöohjauksella. (Kyngäs ym. 2007, 104.)

Ryhmän ohjaajan tulee tuntea ryhmädynamiikkaa. Ryhmän koko vaikuttaa ryhmän toimintaan ja osallistumiseen ryhmässä. (Kyngäs ym. 2007, 105.) Ryhmän koon kasvaminen voi pienentää ryhmän osallistumisaktiivisuutta ja lisätä ristiriitoja tai kilpailua ryhmäläisten kesken (Eloranta ym. 2011, 82). Hyvän ryhmän ominaisuuksia on, että ryhmän jäsenet tuntevat toisensa ja heillä on yhteinen päämäärä tai tavoite. Toisten ryhmäläisten tunteminen lisää ryhmän turvallisuutta ja luottamusta. (Kyngäs ym. 2007, 106.)

Ryhmän ohjaajalla on vastuu ryhmän turvallisuudesta ja toimivuudesta. Ohjaajalla on oltava tietoa ja osaamista ryhmädynamiikasta, ryhmänohjauksesta ja ryhmäilmioistä. Ohjaajalla tulee myös olla herkkyyttä havaita ryhmän tarpeita ja kehitysvaiheita. Hän toimii ryhmässä suunnannäyttäjänä, huolehtii vuorovaikutuksesta, organisoii ryhmän sisäisen työnjaon, huolehtii resursseista, välittää tietoa ja antaa palautetta. Ohjaajalla on oltava kulttuurisesti herkkää kommunikaatiotaitoa, koska ryhmät voivat olla hyvinkin heterogeenisiä ja kulttuuritaustaltaan erilaisia. (Kyngäs ym. 2007, 108.) Ohjaajan suhtautuminen ryhmäläisiin tulisi olla avointa, kunnioittavaa, rohkaisevaa, aitoa ja empaattista (Eloranta ym. 2011, 79).

Ryhmän ohjaamisessa korostuu ryhmän varsinaisen tarkoituksen edistäminen, mutta sen rinnalle kehittyy usein myös muita pyrkimyksiä. Ryhmänohjaajan haasteena on yksilöiden moninaisten tarpeiden ja odotusten sovittaminen koko ryhmän toimintaan. Ryhmän ohjaajan tulisi kiinnittää huomiota toisaalta ryhmän toimintaan kokonaisuutena, mutta myös kunkin osallistujan toimintaan erikseen sekä osallistujien väliseen vuorovaikutukseen. Ohjaamisen taito edellyttää ohjaajalta tilanetta ja kykyä havainnoida ryhmässä tapahtuvia asioita. Ohjaajan ei pidä kiinnittyä yhteen tapaan toimia, vaan on hyvä pitää vaihtoehtot avoinna tiedostaen, että mikä toimii tänään, ei välttämättä toimi huomenna tai toisen ryhmän kanssa. (Rovio, Nikkola & Salmi 2009, 283, 285-286.)

Ryhmänohjaaja pyrkii ymmärtämään ryhmän toimintaa, mutta hänen on mahdotonta tietää varmasti ohjattavien ajatukset. Ohjaajan onkin hyödynnettävä tietoa myös itsestään, sillä ohjattavien ymmärtäminen tapahtuu ohjaajan itsensä kautta. Ohjaajan vaikutus ryhmään on ilmeinen, mutta prosessi on vastavuoroinen, joten myös ryhmä vaikuttaa ohjaajansa. Tämän vuoksi ryhmä on ohjaajalle oivallinen paikka oppia tuntemaan ammatillisesti itseään. Ohjaajana kehittyminen vaatii pyrkimystä ymmärtää ryhmän toimintaa erilaisten ohjaustekojen vaikutuksia seuraamalla sekä ryhmätilanteen kehittymistä arvioimalla. Herkkyyttä ympäristön havainnointiin voidaan tietoisesti kehittää, mutta sille on järjestettävä konkreettisesti tilaa ja aikaa ohjaustilanteessa. (Rovio & Nikkola 322-324.)

Opinnäytetyössämme toimimme ennen kaikkea monikulttuurisen ryhmän parissa. Monikulttuurisella ohjauksella voidaan merkittäväällä tavalla edistää maahanmuuttajien kotoutumista. Monikulttuurinen ohjaus tarkoittaa sellaista ohjaustoimintaa, jossa kulttuurinen erilaisuus on keskeinen lähtökohta. Monikulttuurisessa ohjauksessa otetaan huomioon kulttuurieroista nousevat haasteet, ja samanaikaisesti ohjaaja kasvaa yhä tietoisemmaksi omasta kulttuuritaustastaan ja sen vaikutuksesta ajatteluunsa ja toimintaansa. Tällä tavoin ohjaaja oppii toimimaan kulttuurisensitiivisesti erilaisten ohjattaviensa kanssa. (Korhonen & Puukari 2013, 16.)

Monikulttuurinen ohjaus liittyy tilanteisiin, joissa tuetaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ihmisten kotoutumista. Ohjaajien tulee olla tietoisia omasta kulttuurikuvastaan. Kulttuurikuva tarkoittaa tiettyä vähemmistökulttuuriin kohdistuvaa ajattelu- ja suhtautumistapaa, johon kuuluvat muun muassa asenteet, tietoisuus, taidot ja toiminta. Keskeistä kulttuurikuvan kehittämisessä ovat ohjaajan omassa kasvu- ja elinympäristössä muokkautuneet ajattelumallit ja toimintatavat, kulttuuriset standardit sekä kieli. Kulttuurikuvan laajeneminen perustuu omaan kulttuurikuvan vahvistumiseen sekä samalla itselle vieraiden ilmiöiden ja kulttuurien ymmärtämiseen ja hyväksymiseen. (Korhonen & Puukari 2013, 19.)

Ohjaajan on myös pidettävä mielessä, että maahanmuuttajanuori on muutakin kuin oman kulttuurinsa edustaja. Suomessa maahanmuuttajanuori rakentaa identiteettiään kahden kulttuurin rajapinnalla etsien itselleen ominaisinta tapaa suhtautua uuden maan arvoihin ja tapoihin. (Jaakkola ym. 2017, 450-451.) Kohderyhmämme on saapunut Suomeen nuoruusiän kriittisessä vaiheessa. Psykososiaalisesta kehitysteoriastaan tunnettu psykoanalytikko Erik H. Erikson (1994) pitää juuri nuoruusikää merkittävänä vaiheena identiteetin rakentumisessa. Todennäköisesti kohderyhmämme nuoret omaksuvatkin piirteitä sekä omasta että uuden asuinmaan kulttuurista etsien omaa paikkaansa uudessa maassa. Tätä vaihetta voidaan monikulttuurisessa ohjauksessa tukea purkamalla me-muut -asetelmaa (Jaakkola ym. 2017, 450). Monikulttuurinen ohjaus on olennainen osa myös syrjinnän ehkäisemistä. Työtä ohjaavat muun muassa sosiaalihuoltolaki sekä eettiset periaatteet ja arvot.

5.4 Vertaistuki

Toimeksiantajamme Kotona Oulussa -hankkeen toiminta perustuu vertaistukeen, minkä vuoksi olemme myös opinnäytetyössämme valinneet vertaistuen olennaiseksi keinoksi edistää tavoitet-

tamme eli kohderyhmämme kotoutumista. Tavoitteenamme oli järjestää toimintaa, jossa maahanmuuttajanuorilla on mahdollisuus kohdata muita saman elämäntilanteen jakavia nuoria. Vertaistukiryhmän toteuttamiseksi olemme perehtyneet vertaistuen menetelmiin ja sen hyötyihin.

Termejä vertaisuus, vertaistuki ja vertaistoiminta käytetään usein synonyymeina. Vertaistoiminta on kuitenkin laajempi käsite kuin vertaistuki. Vertaisuus tarkoittaa ihmisten välistä suhdetta. Ihmisten samanlaiset elämäntilanteet ja kokemukset synnyttävät vertaisuutta. Vertaistuella tarkoitetaan kokemukseen perustuvaa ihmisten keskinäistä tukea. Vertaistuki on omaehtoista toimintaa, jossa samantyyppisiä asioita kokeneet ihmiset toimivat omaksi ja toistensa hyväksi. Vertaistoiminnalla taas tarkoitetaan muun muassa kaikkea sitä, mikä kuuluu vertaistukeen. (Mikkonen & Saarinen 2018, 9-26.)

Vertaistukeen liittyy luottamuksellinen ilmapiiri, joka mahdollistaa vuorovaikutuksen, omien kokemusten kertomisen, tunteiden ilmaisemisen ja niiden käsittelyn. Tärkeänä osana vertaistukea voidaan pitää myös toisten kokemuksista oppimista ja muiden löytämien uusien selviytymiskeinojen hyödyntämistä. (Mikkonen & Saarinen 2018, 21-72.) Ryhmän merkittävin etu on sen jäsenten erilaisuus. Jokainen tuo tiedollisen, kokemuksellisen ja sosiaalisen osaamisensa, jotka hyödynnetään yhteisissä pohdinnoissa ja keskusteluissa niin, että jokainen voi oppia muilta ja toisaalta myös itseltään. (Eloranta & Virkki 2011, 78.)

Vertaistuen muotoja on monenlaisia, sillä ne voivat olla esimerkiksi kahdenkeskisiä tai ryhmämuotoisia, ja ne voivat tapahtua muun muassa kasvotusten tai verkossa. Vertaistoimintaa syntyy kaikialle, missä tukea tarvitaan ja löytyy viiteryhmään kuuluvia. Perinteisesti vertaistukea on annettu sairastuneiden ja vammautuneiden keskuudessa sekä haasteellisissa elämäntilanteissa, kuten kriiseissä. (Mikkonen & Saarinen 2018, 21-72.)

Vertaistuella on yhteiskunnallista merkitystä vaikeissa elämänvaiheissa. Vertaistuella on vahva ennaltaehkäisevä merkitys, mutta se ei ole terapiaa. Se tuottaa ruohonjuuritasolla yhteiskuntaan hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa, jota viranomaiset eivät kykene tuottamaan. Vertaistuki toimii myös arkipäivän elämänlaadun vahvistajana. (Laimio & Karnell 2010, 11.)

5.5 Harrastaminen ja liikuntaharrastus

Lopuksi määrittelemme vielä harrastamisen ja liikuntaharrastuksen käsitteitä, sillä liikunnallinen harrastaminen on valittu opinnäytetyössämme välineeksi edistää kohderyhmän kotoutumista vertaistuen avulla. Kotoutumisen edistämiseksi toiminnan perustana oli tavoittaa asiakkaat yhteiseen ryhmätoimintaan. Aikaisempien monikulttuurisella työkentällä kerryttämiemme kokemusten perusteella liikunta kiinnostaa nuoria maahanmuuttajia, ja oletettavasti siis houkuttelisi nuoria osallistumaan järjestämäämme toimintaan. Hyvään ja itselle merkittävään ryhmään halutaan tulla uudelleenkin (Lintunen & Rovio 2009, 14). Tässä luvussa esittelemme myös tutkimuksia, joiden perusteella liikunta on todettu hyväksi välineeksi kotouttamisen edistämiseen.

Arkikielessä tiedämme, mitä harrastamisella tarkoitetaan, mutta kun tutkimme käsitettä tarkemmin niin huomaammekin, ettei sen määrittely ole ihan yksinkertaista. Voimme esimerkiksi helposti kutsua lentopallon säännöllistä pelaamista harrastamiseksi, mutta onko sen pelaaminen satunnaisesti tai kertaluontoisesti harrastamista? Suomen opetus- ja kulttuuriministeriö määrittelee erään työryhmän raportissa harrastamisen seuraavasti: ”Harrastaminen voi olla ohjattua tai oma-toimista, ryhmässä tai itsekseen tapahtuvaa harrastamista. Usein harrastamisessa yhdistyy yhteisöllinen toiminta ja omatoiminen harrastaminen.” (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 10.)

Tässä opinnäytetyössä harrastaminen viittaa niihin liikuntaharrastuksiin, joihin ohjauskerroillamme tutustuimme. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa vapaa-ajan liikuntaharrastus määritellään ainakin lievää hengästymistä ja hikoilua aiheuttavaksi vähintään 30 minuuttia kestäväksi liikunnaksi (Husu, Paronen, Suni & Vasankari 2011, 33). Liikunnan harrastaminen edistää henkistä ja fyysistä terveyttä sekä vaikuttaa yleiseen toimintakykyyn ja elämänlaatuun. Lisäksi liikunta luo pohjaa nuorten tulevaisuuden hyvinvoinnille ja esimerkiksi työkyvylle. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015, viitattu 20.5.2019.)

Harrastukset ovat nykypäivänä keskeinen osa lasten ja nuorten arkea. Harrastaminen tukee lasten ja nuorten yhteisöllisyyttä ja itseilmaisua, auttaa luomaan uusia kaveruussuhteita, osallistaa lapsia ja nuoria heitä koskevien asioiden suunnitteluun sekä tarjoaa monipuolista ja innostavaa tekemistä. Harrastusten ominaispiirteitä ovat lisäksi itsensä kehittäminen, vahvuuksien löytäminen, vuorovaikutus aikuiseen sekä oma valinta käyttää vapaa-aika itseään miellyttävällä tavalla. Harrastukset voivat myös ehkäistä syrjäytymistä ja olla yksi tapa auttaa syrjäytyneitä nuoria. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 9, 16.)

Opinnäytetyössämme nuoret pääsivät tutustumaan erilaisiin liikuntaharrastusmahdollisuuksiin, joten harrastamisen sijasta voisimme puhua enemmän harrastukseen tutustumisesta. Pääasiallinen tavoitteemme on kuitenkin maahanmuuttajanuorten kotoutumisen edistäminen vertaisryhmätöinnin avulla, ja liikuntaharrastuksiin tutustuminen on tähän tarkoitukseen valitsemamme työkalu.

Liikunnan hyödyt kotouttamistarkoituksessa perustuvat liikunnan konkreettisuuteen sekä tiettyjen urheilulajien maailmaanlaajisuuteen ja suosioon erityisesti lasten ja nuorten keskuudessa. Liikunnan tunnettavuus yli maiden rajojen tarjoaa hyvän kohtaamispaikan vuorovaikutukselle maahanmuuttajien ja kantaväestön kesken. (Opetusministeriö 2010, 7.) Zacheus viittaa Myrénin Suomeen sijoittuneisiin tutkimuksiin, joiden tuloksista selviää, että maahanmuuttajat todella uskovat harrastamisen vähentävän heidän ja kantaväestön keskinäisiä ennakkoluuloja sekä edistävän suomen kielen oppimista ja sosiaalisia suhteita. Etenkin liikunnan havaittiin edistävän kielitaitoa, sillä liikunnan parissa vuorovaikutus koettiin usein helpommaksi kuin muilla elämänalueilla eikä osaamisen tarvinnut olla täydellistä. (Zacheus 2010, 218.) Liikuntaa on käytetty aiemminkin maahanmuuttajien kotouttamisen tukena, sillä vuonna 2010 opetusministeriö on julkaissut kehittämisohjelman maahanmuuttajien kotouttamisesta liikunnan avulla. Kehittämisohjelman tavoitteena oli, että maahanmuuttajat käyttäisivät kaikille tarkoitettuja kunnallisia sekä urheilu- ja liikuntaseurojen liikuntapalveluja inklusioperiaatetta noudattaen. (Opetusministeriö 2010, 7,13.)

Viime vuosina julkiseen keskusteluun on noussut myös käsite harrastustakuu. Opetus- ja kulttuuriministeri Sanna Grahn-Laasonen on asettanut 8.11.2016 työryhmän kehittämään ehdotuksia, joilla jokaiselle lapselle ja nuorelle taattaisiin mahdollisuus ainakin yhteen mielekkääseen harrastukseen. Taustalla on pääministeri Juha Sipilän hallituksen tavoite panostaa kouluviihtyvyyteen ja edistää lasten ja nuorten henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Lasten ja nuorten harrastamista edistävät omalta osaltaan hallitusohjelman kolme kärkihanketta: Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta, Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE sekä Liikutaan tunti päivässä -kärkihankkeet. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 12, 23.)

Poliittisen tason keskustelu kuvastaa hyvin sitä yhdenvertaisuuden ajatusta, jolla lasten ja nuorten harrastamista halutaan edistää. Perustuslaissa säädetään jokaisen ihmisen perusoikeudet, joita ovat muun muassa yhdenvertaisuus sukupuolesta, iästä, alkuperästä, kielestä, uskonnosta, vammauksesta, mielipiteestä, terveydentilasta tai vammaisuudesta riippumatta (Suomen perustus-

laki 731/1999 6§). Perustuslaissa mainitaan myös oikeus sivistykseen, jota lasten ja nuorten harrastustoiminta tukee (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 9). Yhtä lailla yhdenvertaisia oikeuksia tukevat myös Punaisen Ristin periaatteet kuten tasapuolisuus ja inhimillisyys (International Federation 2019, viitattu 11.3.2019).

Vuoden 2015 nuorisobarometri osoittaa, että 15-29-vuotiaat taloudellisesti heikossa tilanteessa elävät nuoret harrastavat muita vähemmän. Jopa joka kolmas nuorista ilmoitti jättäneensä harrastuksen aloittamatta rahatilanteen vuoksi ja vajaa viides keskeyttäneensä jo aloittamansa harrastuksen. Vuonna 2015 tehty kouluterveyskysely sen sijaan nostaa esiin yhdenvertaisen harrastamisen toteutumisen haasteet, sillä kyselyn mukaan ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajataiset pojat harrastavat muita ikäisiään vähemmän. Lasten oikeudet ja asema on kuitenkin kirjattu lainsäädäntöömme ja Suomen vuonna 1991 ratifioimaan YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 9, 14, 17.) YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 31. artikla takaa jokaisen lapsen oikeuden kulttuuriin, taiteeseen, virkistys- ja vapaa-ajantoimintaan. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kulttuuri- ja taide-elämään sekä kannustavat yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista taide-, kulttuuri-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin. (Unicef 2019, viitattu 20.5.2019.)

Voidaan ajatella, että harrastamisen tulisi olla jokaisen lapsen ja nuoren oikeus riippumatta taloudellisista, kulttuurisista, sosiaalisista tai terveydellisistä edellytyksistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän esityksessä onkin todettu, että arvokeskustelua liikuntakulttuurin yhdenvertaisesta mahdollisuudesta pitäisi lisätä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 26). Tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys ja monikulttuurisuus on määritelty liikuntalain (390/2015, 2§) lähtökohdiksi, mutta käytännössä mahdollisuudet harrastamiseen eivät ole aina samat. Taloudelliset kysymykset ja esimerkiksi tiedonpuute voivat aiheuttaa esteitä yksin alaikäisenä tulleiden maahanmuuttajanuorten harrastamisessa. Toiminnallisella opinnäytetyöllämme kannustimme ja ohjasimme nuoria edullisiin harrastusmahdollisuuksiin. Tutustumiskäyntimme tarjosivat nuorille tietoa erilaisista harrastusmahdollisuuksista, auttoivat löytämään omia mielenkiinnonkohteita ja tukivat yhdessä tekemistä. Halusimme opinnäytetyöllämme edistää Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusperiaatteita.

Yhteenvedona edellisestä katsomme liikunnan olevan universaalia toimintaa, joka ylittää maiden ja kulttuurien rajat. Lisäksi liikunta on useimpia nuoria kiinnostava harrastus, joka tukee monella tapaa

niin mielen kuin kehonkin hyvinvointia sekä edesauttaa sosiaalista kanssakäymistä. Opinnäytetyöhömme valitsemiemme urheilulajien taustalla olivat liikunnan moninaiset hyödyt, kohderyhmän mahdollinen kiinnostus sekä oma osaamisemme lajien suhteen.

6 PROJEKTIN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kuvaamme toiminnallisen opinnäytetyöprosessimme eri vaiheet ja sisällöt. Opinnäytetyön toteutuksessa olemme käyttäneet Jämsän ja Mannisen tuotteistamisprosessin perusvaihteita. Heidän mukaansa sosiaali- ja terveysalan tuotteella tarkoitetaan sekä materiaalisia tavaroita että palveluita. Tuote voi olla myös tavaran ja palvelun yhdistelmä. Tuotteistamisprosessi koostuu viidestä vaiheesta:

1. ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen
2. ideointivaihe
3. luonnosteluvaihe
4. kehittelyvaihe
5. viimeistelyvaihe.

(Jämsä & Manninen 2000, 28.)

6.1 Ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen

Tuotteistamisprosessi alkaa ongelman tai kehittämistarpeen tunnistamisesta. Kehittämisen tavoitteena voi olla jo käytössä olevan palvelumuodon parantaminen tai tuotteen edelleen kehittäminen, kun tuote tai sen laatu eivät enää vastaa tarkoitustaan. Tavoitteena voi olla myös täysin uuden materiaalisuuden tuotteen, palvelun tai niiden yhdistelmän kehittäminen. (Jämsä & Manninen 2000, 29-30.)

Valitsimme tämän opinnäytetyön aiheen omien mielenkiinnonkohteidemme pohjalta, mutta myös käytännöstä lähtevästä tarpeesta käsin. Meillä kullakin oli entuudestaan kokemusta monikulttuurisesta työskentelystä sekä halua syventää omaa ammatillista osaamista aiheesta opinnäytetyöprosessin aikana entisestään. Maahanmuuttajanuorten kotouttaminen oli aiheena kiinnostava ja ajankohtainen, koska viime aikoina alaikäisenä yksin tulleiden turvapaikanhakijoiden määrä on ollut tavallista suurempi myös Oulussa.

Toimeksiantaja valikoitui helposti, sillä yksi opinnäytetyön tekijöistä työskentelee projektityöntekijänä Punaisen Ristin Kotona Oulussa -hankkeessa. Aloitimme yhteistyön keskustelemalla yhdessä toimeksiantajan kanssa hankkeen ja sen kohderyhmän tarpeista. Punaisen Ristin Oulun osaston

toiveena oli pureutua hankkeen keskeisiin tavoitteisiin eli ystävä- ja vertaistukitoiminnan edistämiseen toiminnallisuutta hyödyntäen, mutta muuten saimme suunnitella ja toteuttaa toimintaa hyvin itsenäisesti.

6.2 Ideointivaihe

Ideointivaiheessa pyritään löytämään eri vaihtoehtoja ongelman ratkaisemiseksi. Tämä vaihe voi olla lyhyt, jos kyseessä on jo olemassa olevien tuotteiden uudistaminen vastaamaan käyttötarkoitustaan. Ratkaisuja etsitään hyödyntäen luovan toiminnan ja ongelmanratkaisun menetelmiä. Luovan ongelmanratkaisun menetelmiä ovat esimerkiksi aivoriihi ja tuplatiimi. (Jämsä & Manninen 2000, 35.)

Ideointivaihe käynnistyi yhteistyön varmistuttua keväällä 2019, jolloin aloitimme suunnittelemaan toiminnan sisältöä. Urheiluteema nousi nopeasti esille, sillä aikaisempien kokemusiemme perusteella se kiinnostaa monia maahanmuuttajanuoria. Lisäksi osalla meistä on takana urheilutaustaa niin harrastajana kuin ohjaajanakin, ja tuntui kiinnostavalta yhdistää myös tätä osaamista opinnäytetyöhön. Saimme hyvin vapaat kädet suunnitteluun, mutta kävimme jatkuvasti vuoropuhelua toimiksiantajan kanssa ideoistamme.

Valikoidessamme liikuntalajeja toimintaamme, otimme huomioon eri lajien harrastamisen kustannuksia. Liikunnan kokonaiskustannukset voivat muodostua erilaisista pakollisista maksuista, kuten jäsenmaksuista, lisensseistä, liikuntatilojen vuokraamisesta tai lajiharrastukselle välttämättömistä välineistä ja tekstiileistä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 24). Tavoitteenamme oli ohjauksetojen myötä tarjota maahanmuuttajanuorille tilaisuus löytää itselleen myös pitempiaikainen harrastus, jonka mahdollistamiseksi oli tärkeää tuoda esiin sellaisia lajeja, joiden kokonaiskustannukset eivät nouse liian korkeiksi ja joihin myös esimerkiksi nuoren opiskelijan on matala kynnys osallistua. Harrastuskustannusten minimoimiseksi järjestimme ohjaukset pääasiassa ulkona suosituilla kaupungin tarjoamilla ilmaisilla liikuntapaikoilla, joihin ei tarvinnut ennakkovarausta ja jotka olivat helposti saavutettavissa pyörällä tai julkisilla kulkuvälineillä. Osa välineistä lainattiin Pateniemen Honkapirtin liikuntavälinelainaamosta. Liikunta- ja urheiluvälinelainaamo on Oulun kaupungin työllisyyspalveluiden ylläpitämä palvelu, joka tarjoaa kaikille oululaisille mahdollisuuden lainata liikuntavälineitä. (Oulun kaupunki 2019, viitattu 27.3.2019).

Mietimme lajeja valitessamme myös kohderyhmämme mahdollisuuksia kehittää omaa sosiaalista pääomaa ja tutustua kantaväestöön harrastuksen kautta. Sosiaalinen pääoma tarkoittaa niitä sosiaalisia verkostoja, normeja ja luottamusta, joilla tuetaan yhteisön jäsenten välistä vuorovaikutusta ja yhteisön hyvinvointia. Ihmisillä on tarve tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön. Liikuntaryhmät tarjoavat tilaisuuden liittymisen kokemuksiin, ja yhteisellä toiminnalla voidaan luoda yhteisöllisyyttä. (Lintunen & Kuusela 2009, 203.) Valitsimme yhteisöllisiä liikuntalajeja, joissa harrastajien välille syntyy sosiaalista vuorovaikutusta ja siten mahdollisuus muodostaa myös ystävyys-suhteita. Sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen kautta maahanmuuttajanuoret voivat lisäksi oppia puhumaan suomen kieltä, mikä on keskeinen tekijä kotoutumisessa (Latvala 2016, 58). Halusimme itse vastata toiminnan ohjaamisesta, joten pyrimme myös aiemmat kriteerit huomioon ottaen valitsemaan lajeja, joista meillä itsellämme on omakohtaista kokemusta riittävästi opettaaksemme kohderyhmälle lajien perusteita. Yhteisen pohdinnan päätteeksi lajeiksi valikoituivat kamppailulajit, frisbeegolf, sulkapallo, lentopallo, jalkapallo sekä luontoretki.

Toiminnan ajankohdaksi päätettiin kesä, sillä etenkin kesäaikaan nuorilla on suuri tarve tekemiselle koulujen ja useiden vapaa-ajan toimijoiden jäädessä kesätauolle. Kangasniemen (2008, 276, viitattu 31.10.2019) teettämän tutkimuksen mukaan yksinäisyyttä koetaan erityisesti keväällä ja kesällä. Kesä voikin tuntua nuoresta tavallista ahdistavammalta, jos vapaa-aikaan ei löydy tekemistä ja kavereita. Halusimme toiminnallamme ennaltaehkäistä nuorten passivoitumista ja sitä kautta syrjäytymisriskiä. Aikatauluissa otimme huomioon myös kohderyhmään liittyviä erityispiirteitä esimerkiksi muslimien viettämän ramadan paaston sekä nuorten mahdolliset kesätyöt tai muut menot, joiden vuoksi järjestimme toimintaa sekä arkisin että viikonloppuisin.

6.3 Luonnosteluvaihe

Luonnosteluvaihe käynnistyy, kun tiedetään, millainen tuote on aikomus suunnitella ja valmistaa. Luonnosteluun sisältyy analyysi siitä, mitkä eri tekijät ja näkökohdat ohjaavat tuotteen suunnittelua ja valmistamista sekä niiden yhteisvaikutusta tuotteen laatuun. Tuotteen laatuun vaikuttavat esimerkiksi toimintaympäristö, rahoitusvaihtoehdot, asiakasprofiili, arvot ja periaatteet. (Jämsä & Manninen 2000, 43.)

Tässä tuotekehitysvaiheessa perehdyimme monipuolisesti kohderyhmään liittyvään kirjallisuuteen sekä julkaisuihin liikunnan ja harrastuksen merkityksestä. Toiminnan kohderyhmänä olivat alaikäi-

sinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa tulleet maahanmuuttajanuoret, joten toiminnan suunnittelussa oli tärkeää ottaa huomioon nuoriin ja maahanmuuttajiin liittyviä erityispiirteitä ja tarpeita. Selvitimme kohderyhmän erityispiirteitä ja tarpeita asiantuntija- ja tutkimustiedon avulla. Keskustelimme niistä myös yhdessä hyödyntäen aikaisempia kokemuksiamme monikulttuurisella työkentällä sekä toimeksiantajan kerryttämää tietoa ja kokemusta hankkeen aikana. Tämä vaihe oli toiminnan laadun kannalta olennainen, sillä tuote palvelee asiakkaita parhaiten silloin, kun sen suunnittelussa on huomioitu käyttäjäryhmän tarpeet, kyvyt ja muut ominaisuudet (Jämsä & Manninen 2000, 44).

Tässä vaiheessa suunnittelimme myös tarkemmin ohjauskertojen sisältöjä ja kunkin ohjaajan roolia. Tutustuimme ryhmäohjauksen menetelmiin ja vertaistuen merkitykseen valmistautuessa ohjaajan tehtäviin. Ryhmän ohjaaminen ei ole vain tekninen suoritus, vaan siinä on ymmärrettävä myös ihmisen ryhmäkäyttäytymisen lainalaisuuksia. Ohjaamisessa korostuu ryhmän tarkoituksen edistäminen mutta ohjaamisen taito edellyttää myös esimerkiksi ryhmäsuhteiden ja ohjaustekojen vaikutusten tiedostamista. (Rovio, Nikkola & Salmi 2009, 283-285.) Perehdyimme etenkin monikulttuurisen ryhmän ohjaamisen erityispiirteisiin ja kehitimme valmiuksiamme työskennellä kulttuurisensitiivisesti ja ryhmän dynamiikkaa edistäen sellaisessa ryhmässä, jossa on jäseniä hyvin erilaisista kulttuureista ja taustoista.

Lisäksi hankimme tarvittavat välineet ja tilat toimintaa varten. Liikuntavälineet lainasimme Patenien Honkapirtin liikuntavälinelainaamosta, tai toimme mukamme omia välineitä. Viimeisen keran luonto- ja kalastusretken kalastusvälineet sekä tarjottavat ruoat ja virvokkeet kustansi Kotona Oulussa -hanke. Kamppailulajeja lukuun ottamatta kaikki urheilulajit oli mahdollista toteuttaa ulkona sellaisissa toimintaympäristöissä, joihin pääsi ilmaiseksi ja ilman ennakkovarausta. Kamppailulajeihin saimme tilat käyttöön omien verkostojemme avulla Kamppailuklubilta.

Olennainen osa luonnosteluvaihetta oli kohderyhmän tavoittaminen markkinoinnin avulla. Järjestämämme toiminta oli vain yksi osa hankkeessa pyörivää vertaistukitoimintaa, joten osa kohderyhmästä löytyi jo valmiina hankkeen piiristä. Meillä oli kuitenkin mahdollisuus löytää hankkeeseen myös uusia osallistujia, joten pyrimme mainostamaan projektiamme ahkerasti. Valmistimme kesätoiminnoistamme mainoksen (liite 1) Canva-ohjelmalla. Otimme mainonnassa huomioon kohderyhmän heikomman kielitaidon, joten mainos pyrittiin tekemään mahdollisimman yksinkertaiseksi selkosuomea käyttäen ja havainnollistavia kuvia hyödyntäen.

Teimme markkinoinnissa tiivistä yhteistyötä hankkeen työntekijöiden kanssa. Levitimme tietoa projektistamme Kotona Oulussa -hankkeen somekanavien kuten Facebookin, Instagramin ja WhatsApp -ryhmän kautta. Saimme hankkeen avulla tietoa kulkemaan sähköpostitse myös muille maahanmuuttajien parissa työskenteleville paikallisille yhteistyökumppaneille esimerkiksi maahanmuuttajapalveluihin, maahanmuuttajanuorten asumisyksiköihin, Vuolle Settlementin Ystävyyсталolle ja Kotona Kulttuurissa -hankkeeseen, Tyttöjen- ja Poikien talolle sekä muihin erilaisiin järjestöihin. Kävimme itse viemässä mainoksiamme maahanmuuttajien kouluihin, kuten Vuolle-opiston ja Kastellin perusopetukseen sekä Villa Victoriin, ja pidimme luokissa lyhyitä infotilaisuuksia hankkeesta ja järjestämästämme kesätoiminnasta. Lisäksi hyödynsimme omia verkostojamme. Hankkeen erikielisten työntekijöiden avulla välitimme tietoa toiminnasta asiakkaiden äidinkielellä ja esimerkiksi Suomessa asuvien arabiankielisten maahanmuuttajien arabiankielisessä Facebook -yhteisössä.

6.4 Kehittely- ja viimeistelyvaihe

Kehittelyvaiheessa edetään luonnosteluvaiheessa tehtyjen valintojen ja päätösten mukaisesti. Siitä seuraava vaihe on viimeistelyvaihe, joka voi sisältää yksityiskohtien hiomista. Tuotteen viimeistelyksi tarvitaan palautetta ja arviointia. Tuotetta voidaan koekäyttää tai testata valmisteluvaiheessa. Koekäyttäjänä voivat olla tuotekehitysprosessiin osallistuvat tuotteen tilaajat ja asiakkaat. (Jämsä & Manninen 2000, 39, 80.)

Opinnäytetyön toiminnallista osiota eli itse ohjauksetoja toteuttaessa kehittä- ja viimeistelyvaiheet limittyivät keskenään. Kehitimme toiminnan lomassa sekä omaa työskentelyämme ohjaajina että tulevien ohjauksetojen sisältöä kullakin ohjaukseterralla tekemiemme havaintojen perusteella. Lisäksi keräsimme osallistujilta palautetta.

Ensimmäisillä ohjaukseterroilla toimintaamme ohjasivat pääasiassa aiempi kokemuksemme monikulttuurisesta työskentelystä sekä kirjallisuudesta ja tutkimuksista hankkimamme tieto, johon olimme ideointi- ja luonnosteluvaiheissa perehtyneet. Toiminnan aikana teimme uusia havaintoja ja kehitimme toimintaa oppimamme mukaisesti. Ohjauksetojen edetessä havainnoimme urheilulajeihin tutustumisen lomassa pidettyjen taukojen olevan otollisinta aikaa keskustelujen syntymiselle ja asettamiemme tavoitteiden saavuttamiselle. Oppimistavoitteidemme mukaisesti reflektoimme toimintaamme verraten sitä tavoitteisiimme; kohderyhmämme kotoutumisen edistämiseen

vertaisryhmätoiminnan avulla, läheisverkostojen laajentamiseen ja suomen kielen taitojen kehittämiseen. Kriittisen reflektion avulla kykenimme siten myös arvioimaan paremmin kohderyhmämme palveluntarpeita opinnäytetyömme osalta sekä muuttamaan omaa ohjaustyöskentelyämme vastaamaan näihin tarpeisiin. Päätimmekin panostaa myöhemmillä ohjauskerroilla enemmän taukoihin muun muassa hankkimalla pientä purtavaa ja virvokkeita sekä varaamalla enemmän aikaa tauoille ja keskusteluille.

Toteutimme opinnäytetyömme toiminnallisen osion 12.6. – 6.7.2019 välisenä aikana Oulussa ja sen lähiympäristössä. Ohjauskertojen kesto oli viimeisenä järjestettyä luonto- ja kalastusretkeä lukuun ottamatta kaksi tuntia, kun taas luonto- ja kalastusretkellä vietimme aikaa noin kolme tuntia. Ohjauskerrat alkoivat aina esittäytymisellä ja kuulumisten vaihdolla. Koska jokaisella tapaamisella oli mukana toisilleen tuntemattomia osallistujia, oli tärkeää rentouttaa ilmapiiriä hyväntuulisella keskustelulla ja toisiin tutustumisella. Jokaisen ohjauskerran päätteeksi jaoimme osallistujille palautelomakkeet täytettäväksi. Samalla mainostimme tulevia tapaamisia.

Alkuperäisen toimintasuunnitelman mukaisesti ohjauskertoja oli suunniteltu pidettäväksi yhteensä kuusi kertaa. Ensimmäinen ohjauskerta, jolla oli tarkoitus tutustua thainyrkkeilyyn Oulun kamppailuklubilla, ei kuitenkaan toteutunut osallistujapuutteen vuoksi. Arvelimme tämän johtuvan siitä, että pääsimme aloittamaan ohjauskertojemme markkinoinnin verrattain myöhään. Tämän lisäksi myös muut toimijat Oulussa olivat valitettavasti järjestäneet maahanmuuttajanuorille suunnattua toimintaa samana päivänä.

Ensimmäisen ohjauskerran osallistujakato sai meidät arvioimaan uudelleen viestintämme tehokkuutta sekä etsimään toimivia tapoja kommunikoida kohderyhmämme kanssa ja markkinoida toimintaamme. Jatkoimme markkinointia etenkin nuorten käyttämällä sosiaalisen median kanavilla ja lähestyimme hankkeen asiakkaita myös henkilökohtaisesti. Lisäksi kävimme kertomassa toiminnastamme Vuolle Settlementin järjestämässä kielikahvilassa sekä hyödynsimme aikaisemmissa ammattiharjoitteluisamme syntyneitä verkostoja levittääksemme tietoa tulevista ohjauskerroista.

Toiselle ohjauskerralle 15.6. saapui neljä osallistujaa, joiden kanssa kävimme tutustumassa frisbeegolfiin Meri-Toppilan Disc Golf Parkissa. Kävimme ensin läpi pelin säännöt ja harjoittelimme frisbeegolf-kiekon heittotekniikkaa, minkä jälkeen lähdimme heittelemään radalle. Pyrimme pelin lomassa edistämään osallistujien vuorovaikutusta ylläpitämällä keskustelua ja kyselemällä muun

muassa nuorten koulunkäynnistä, töistä ja harrastuksista, niin lähtömaassa kuin Suomessakin. Kyseisenä päivänä oli lämmin ilma ja puistossa oli paljon muitakin frisbeegolfin pelaajia, joiden kanssa syntyi lyhyitä keskusteluja.

Kolmannella ohjaukerralla 26.6. menimme Tuiran uimarannalle tarkoituksenaamme pelata sulkapalloa. Ensin paikalle saapui muutama osallistuja, jotka olivat saaneet tietoa ohjaukerrasta joko tehostetun markkinointimme, ystäviensä tai edelliselle ohjaukerralle osallistumisensa kautta. Kuitenkin pian paikalle saapuneiden nuorten ystäviä ja maanmiehiä sattui kulkemaan rannan ohi, ja he halusivat liittyä seuraamme. Tehokkaan markkinoinnin ja onnekkaan yhteensattuman ansiosta saimme ohjaukerralle yhteensä kolmetoista osallistujaa, joista osa oli osallistunut myös edelliselle ohjaukerralle.

Olimme etukäteen tarkistaneet sään olevan aurinkoinen, mutta emme olleet kiinnittäneet huomiota tuuliolosuhteisiin. Kyseinen päivä sattuikin olemaan kohtalaisen tuulinen, mikä teki sulkapallon pelaamisesta käytännössä mahdotonta. Olimme kuitenkin varautuneet siihen, etteivät kaikki osallistujat innostuisi sulkapallosta, joten olimme tuoneet mukanaamme välineitä vaihtoehtoisin aktiviteetteihin, kuten petankkiin ja lentopalloon. Näin päädyimmekin pelaamaan osallistujien kanssa pääasiallisesti lentopalloa.

Lentopallo on lajina melko nopeatempoinen. Itse pelin aikana vuorovaikutus osallistujien kesken rajoittui pääasiassa pelin kulun kommentoimiseen, mutta silloin huomasimme yhteisten taukojen olevan otollisia mahdollisuuksia tutustua paremmin toisiin ja käyttää suomen kieltä. Keskustelimme osallistujien kanssa muun muassa opiskelusta, kesätöistä ja harrastuksista. Näin onnistuimme osallistamaan myös niitä ohjaukerralle saapuneita, jotka eivät varsinaisesti innostuneet lentopallosta. Jotkut nuorista nauttivatkin enimmäkseen musiikin kuuntelusta, jutustelusta ja pelin seuraamisesta. Pyrimme ohjaukerran aikana järjestämään kanssakäymistä myös kantaväestön kanssa. Kävimme kysymässä viereisen kentän pelaajaporukalta, haluaisivatko he pelata kanssamme, mutta harmiksemme he tahtoivat pelata vain omalla porukallaan.

Neljännellä ohjaukerralla 29.6. menimme pelaamaan jälleen lentopalloa, mutta tällä kertaa Nallikarin uimarannalle. Saimme paikalle yhteensä viisi nuorta, joista osa oli tuttuja jo aiemmilta ohjaukerroilta, mutta paikalle saapui myös uusia osallistujia. Tällä kertaa aloitimme tutustumisen ja vapaamuotoisen keskustelun heti paikalle saavuttuamme. Edellisellä ohjaukerralla tekemiemme ha-

vaintojen perusteella olimme edeltä käsin päättäneet panostaa enemmän taukoihin ja niiden tarjoamiin mahdollisuuksiin keskustella osallistujien kanssa. Olimme myös ostaneet taukoja varten virvokkeita ja pientä syötävää viihtyvyyden lisäämiseksi ja vuorovaikutuksen edistämiseksi. Pidimme useita taukoja, joiden aikana kuuntelimme musiikkia ja keskustelimme osallistujien kanssa monenlaisista arkisista aiheista.

Vaikka tälläkään ohjaukserolla kaikki osallistujat eivät innostuneet liikunnallisista aktiviteeteista, katsoimme taukoihin panostamisen auttaneen meitä aiempia ohjauksetoja paremmin saavuttamaan tavoittemme eli tukemaan kotoutumista vertaisryhmätoiminnan avulla. Tauot tarjosivat nuorille ajan ja paikan jakaa ajatuksia muiden samassa elämäntilanteessa olevien kanssa, käyttää suomen kieltä sekä tutustua uusiin ihmisiin.

Viides ohjauksetta 3.7. pidettiin jalkapallon merkeissä Oulun kansainvälisen koulun kentällä. Alkuperäisen suunnitelman mukaan ohjauksetta oli tarkoitus toteuttaa yhteistyössä Oulun Diakonissalaitoksen tukeman jalkapallojoukkueen kanssa osallistumalla heidän harjoituksiinsa. Valittavien aikataulullisten haasteiden takia päädyimme järjestämään ohjauksettan itsenäisesti. Ohjauksetralle saapui yhteensä seitsemän nuorta mukaan lukien sekä tuttuja kasvoja että uusia osallistujia.

Lentopallon tapaan jalkapallopeli eteni intensiivisesti eikä suurta keskustelua ehtinyt syntyä pelin lomassa. Aiemmista ohjauksetroista oppineena olimme jälleen varautuneet taukoihin tarjottavien, ja pidimmekin useita lepoetkiä, joiden aikana keskustelu oli vilkkaampaa ja monipuolisempaa. Tauoilla kuuntelimme musiikkia ja tutustuimme toisiimme. Osa nuorista intoutui jopa tanssiin musiikin tahdissa. Ohjauksettan loppupuolella paikalle saapui kantaväestön edustajia, joiden kanssa syntyi pientä keskustelua. He olisivat halunneet myöhemmin liittyä peliimme, mutta valitettavasti ohjauksetralle varaamamme aika oli lopussa. Tämä oli harmillista, koska yhteinen peli kantaväestön edustajien kanssa olisi ollut omiaan edistämään kaksisuuntaista kotoutumista.

Kuudes ja viimeinen ohjauksetta 6.7. järjestettiin Sanginjoen Lemmenpolulla. Luonnosteluvaiheessa olimme suunnitelleet tälle kerralle patikointia, makkaranpaistoa sekä siinä ohessa vapaata keskustelua ja palautteiden keräämistä. Toimeksiantajamme esitti kuitenkin hankkeen kohderyhmän toiveiden pohjalta ehdotuksen kalastusretkestä, joten päädyimmekin yhteistyössä järjestämään luonto- ja kalastusretken. Kalastusvälineiden ja -lupien hankinta sekä kuljetusten suunnittelu edellyttivät osallistujilta edellisistä ohjauksetroista poiketen ennakoilmoittautumista. Yhteistyössä Kotona Oulussa –hankkeen työntekijöiden kanssa mainostimme retkeä aktiivisesti ja keräsimme

ilmoittautuneiden yhteystiedot ylös. Retkelle tuli mukaan lopulta yhteensä 14 osallistujaa. Myös Punaisen Ristin Oulun osaston edustaja Laila Vainio osallistui ohjauskerralle kanssamme.

Vuorovaikutus alkoi nuorten kanssa jo siirryttäessä keskustasta Lemmenpolulle ja jatkui paikan päällä nuotion ääressä tai kalastusta harjoitellessa. Nuotiolla valmistimme kanaa, kahvia ja lopulta päivän vaatimattoman kalasaaliin, jota maisteltiin yhdessä. Pienellä osalla uusista osallistujista ei ollut käytännössä lainkaan suomen kielen taitoa, joten heidän kanssaan kävimme hyvin lyhyitä keskusteluja muiden toimiessa tulkkeina. Paikalla oli kalastamassa myös lukuisia kantaväestön edustajia, mutta heidän suhtautumisensa meidän paikallaoloomme oli lähinnä välinpitämätöntä. Oman näkemyksemme ja käytännön kokemuksemme mukaan tähän ei sisällynyt vihamielisyyttä, vaan kyse oli lähinnä suomalaisten kalastajien toiveesta saada kalastaa rauhassa. Retken päätteeksi kävimme palautekeskustelua nuorten kokemuksista aikaisemmista ohjauskerroista sekä mahdollisista toiveista toiminnan jatkoon suhteen. Lopuksi keräsimme vielä viimeisen kerran palautelomakkeet.

7 ARVIOINTI

Pääsimme opinnäytetyön toiminnallisen osion aikana havainnoimaan oman ohjauksemme kehittymistä sekä refleктоimaan oppimistavoitteidemme toteutumista. Pystyimmekin huomaamaan kehityksen ensimmäisistä ohjauskerroista viimeiseen. Järjestämämme luonto- ja kalastusretki oli onnistunut päätös toiminnallemme.

Jokaisen ohjauskerran myötä kehitimme omia sosiaalialan kompetenssejamme ohjaajina sekä paransimme ohjauskertojen sisältöjä vastaamaan yhä paremmin kohderyhmän tarpeisiin ja toiminnan tavoitteisiin. Ohjauskertojen kuluessa teimme havaintoja ryhmän toiminnasta ja ohjauksen sujuvuudesta. Pidimme koko ajan mielessä toiminnalle asetetut tavoitteet kohderyhmän kotoutumisen edistämiseksi, ja teimme tarvittaessa muutoksia toiminnan sisältöön ja omaan ohjaustyöskentelyyn saavuttaaksemme tavoitteet. Tässä luvussa pohdimme tarkemmin toiminnan onnistumista osallistujien palautteen perusteella. Lopuksi refleктоimme asettamiemme oppimistavoitteiden ja laatuavoitteiden toteutumista.

7.1 Osallistujien palaute

Nuorilta kerättiin palautetta sekä suullisesti, että selkokielisen palautelomakkeen (liite 1) avulla. Nuoret vastasivat valitsemalla lomakkeelta viidestä erilaisesta hymiöstä omia ajatuksiaan parhaiten kuvaavat kasvot. Iloisin hymiö merkitsi erittäin tyytyväistä, kun taas surullisin hymiö kuvasti erittäin tyytymätöntä mielipidettä järjestämääme toimintaa kohtaan. Lomakkeen kysymyksillä pyrimme seuraamaan sekä laatuksiteeriemme että tavoitteidemme toteutumista. Kielivaikeuksien takia halusimme kuitenkin pitää palautelomakkeen niin yksinkertaisena ja lyhyenä, että kaikki osallistujat voisivat sen helposti täyttää. Lomakkeen lisäksi keskustelimme toiminnan jälkeen myös suullisesti nuorten kokemuksista sekä toiveista tulevien tapaamisten suhteen.

Palautelomake koostui neljästä kysymyksestä, jotka auttoivat selvittämään tavoitteidemme toteutumista. Ensimmäisellä kysymyksellä ”Oliko sinulla mukavaa?” haimme vastausta toiminnan mielekkyyteen ja sitä kautta asiakaslähtöisyyden toteutumiseen. Kysymyksellä ”Tutustuitko sinä uusiin ihmisiin?” mittasimme sitä, tarjoutuiko nuorelle mahdollisuus läheisverkostonsa laajentamiseen ja vertaistukeen. Kolmannen kysymyksen ”Saitko sinä harjoitella suomen kielen puhumista?” vas-

taukset viestivät mahdollisesta suomen kielen oppimisesta ja kantaväestöön tutustumisesta. Viimeinen kysymys ”Haluatko sinä kokeilla tätä uudelleen?” taas kertoi sen, oliko toiminta sellaista, jota voisi harrastaa myös jatkossa. Lomakkeen loppuun oli varattu tilaa vapaalle palautteelle, jota olikin osassa lomakkeista käytetty. Palautelomake jaettiin kaikille osallistujille jokaisen toimintakerran päätteeksi. Joissakin tapauksissa opastimme lomakkeen täytössä kielivaikeuksien vuoksi.

Saimme vastauksia yhteensä 32 kappaletta (katso taulukko 1). Palautetta keräämällä halusimme osallistaa nuoria toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Palautteen avulla pyrimme ohjaamaan omaa toimintaamme yhä paremmin kohderyhmän tarpeita vastaavaan suuntaan. Jokaisen ohjauksen päätteeksi keskustelimme keskenämme saamastamme palautteesta sekä teimme tarvittavia muutoksia tuleviin tapaamisiin.

TAULUKKO 1. Palautelomakkeen tulokset.

	Erittäin tyytyväinen	Tyytyväinen	En osaa sanoa	Tyytymätön	Erittäin tyytymätön
Oliko sinulla mukava?	31	1	0	0	0
Tutustuitko sinä uusiin ihmisiin?	21	9	2	0	0
Saitko sinä harjoitella suomen kielen puhumista?	26	5	1	0	0
Haluatko sinä kokeilla tätä uudelleen?	29	2	1	0	0

Olimme määritelleet opinnäytetyömme laatutavoitteiksi asiakas- ja tarvelähtöisyyden, kulttuurisen siviisyyden ja turvallisuuden. Ohjauksien ensisijaisena tavoitteena oli kohderyhmän kotoutumisen edistäminen. Asiakas- ja tarvelähtöisyyden taustalla oli ajatus tukea kohderyhmän kotoutumista mielekkään liikunnallisen toiminnan avulla. Onnistuneen toiminnan lähtökohtana on toiminnan kiinnostava sisältö, joka houkuttelee nuoria ja saa heidät osallistumaan toimintaan myös seuraavallakin kerralla.

Osallistujien tyytyväisyyttä toimintaan mitattiin ensimmäisen kysymyksen ”Oliko sinulla mukavaa?” avulla. Melkein kaikki osallistajat vastasivat, että toiminta oli mielekästä. Kysymykseen vastasi 31

nuorta eniten hymyilevän vaihtoehdon ja yksi hieman hymyilevän vaihtoehdon. Palautteen perusteella päätimme, että kohderyhmä oli erittäin tyytyväinen järjestämiimme aktiviteetteihin. Toiminnan mielekkyydestä kertoi myös se, että jokaisella kerralla toiminnassa oli uudelleen mukana myös aiemmille ohjauskerroille osallistuneita nuoria.

Asiakas- ja tarvelähtöisyyttä mitattiin myös palautelomakkeen toisella kysymyksellä ”Tutustuitko sinä uusiin ihmisiin?”. Alaikäisinä yksin ilman huoltajaa tulleilla nuorilla ei ole Suomessa samantyyppistä perheen tai läheisten turvaverkkoa kuin esimerkiksi kantaväestön nuorilla tai perheensä kanssa Suomeen tulleilla maahanmuuttajanuorilla. Tämä lähtökohta huomioiden tavoitteenamme oli edistää kohderyhmämme kotoutumista tarjoamalla heille mahdollisuus saada vertaistukea samassa tilanteessa olevilta nuorilta sekä löytää uusia ystäviä ja sitä kautta laajentaa omaa läheisverkostoaan.

Toisen kysymyksen vastauksissa oli enemmän hajontaa. 21 osallistujaa vastasi parhaan mahdollisen vaihtoehdon ja 9 toiseksi parhaan vaihtoehdon. Kaksi nuorta valitsivat neutraalin vastauksen. Vastausten perusteella päätimme, että jotkut osallistujat eivät kokeneet toimintamme tukevan uusiin ihmisiin tutustumista tarpeeksi, mutta pääsääntöisesti palaute oli positiivista. Arvioimme itse jälkikäteen hajonnan johtuvan osaksi siitä, että huomasimme ison osan ohjauskerroille osallistuneista nuorista tuntevan toisensa jo etukäteen. Toisaalta yksittäinen ohjauskerta oli myös hyvin lyhyt aika tutustumiseen. Tavoitteen toteutumista tulisi todellisuudessa tarkastella pidemmällä aikavälillä, ja se vaatisi toiminnalta jatkuvuutta ja osallistujilta sitoutuneisuutta toimintaan.

Palautteen kolmas kysymys ”Saitko sinä harjoitella suomen kielen puhumista?” arvioi nuorten kokemuksi suomen kielen puhumisesta ohjauskertojen aikana. Pyrimme toiminnallamme tukemaan kotoutumista edistämällä nuorten suomen kielen käyttöä myös koulun ulkopuolella ja tarjoamalla harrastustoiminnan myötä luonnollisia ympäristöjä tutustua kantaväestön edustajiin. 26 osallistujaa koki toiminnan tukeneen hyvin suomen kielen puhumista. Viisi vastaajaa oli sitä mieltä, että toimintamme tuki suomen kielen puhumista jonkin verran, ja yksi osallistuja ei osannut sanoa kantaansa ja valitsi neutraalin vastausvaihtoehdon.

Pitkän aikavälin kehitystavoitteemme oli auttaa kohderyhmämme nuoria löytämään eri urheilulajeihin tutustumalla itselleen uusi pysyvämpi liikuntaharrastus. Pidemmällä aikavälillä harrastaminen tukisi kotoutumista parhaiten ja sitä kautta niin kielen oppimista, läheisverkoston laajentamista kuin kantaväestöön tutustumistakin. Pidempään jatkuva harrastustoiminta kantaväestön parissa tukisi

myös kaksisuuntaista kotoutumista vaikuttaen yleiseen asenneilmapiiriin suvaitsevaisuutta edistävästi. Viimeisellä kysymyksellä ”Haluatko sinä kokeilla tätä uudelleen?” tarkastelimme nuorten innokkuutta jatkaa harrastamista myös tulevaisuudessa. Samalla keräsimme tietoa siitä, olisiko tällaiselle toiminnalle myöhempää kysyntää esimerkiksi hankkeen järjestämänä. Palautelomakkeista selvisi, että 29 vastaajaa toivoi toiminnalle jatkoa. Tästä voitiin todeta, että toiminta oli pääsääntöisesti hyvin mieluisaa ja että tämän kaltaiselle toiminnalle on kysyntää.

Avoimet kysymykset sisälsivät kannustavaa ja positiivista palautetta: *”Olen tyytyväinen. Kiitos paljon kaikille”, ”lisää harjoitella tarve”, ”kiitos teille, että järjestätte sellainen retkea”, ”oli kiva, kiitos teille”, ” tämä on hyvä minulle, minä tykkään siitä ideasta”, ”hieno tulen frisbeegolf”, ”kiitos paljon teille”, ”oli todella mukava, kiitos oikein paljon!”, ”kiva olla täällä, tutustun ihmisiin, kiitos paljon”, ”se oli hyvä tuli ja hyvä tutustuminen” ja ”kiva oli täällä retki, oli iloinen päivä”.* Saamistamme palautteista teimme johtopäätöksen, että nuoret viihtyivät ja pitivät toiminnastamme.

Jokaisella kerralla saimme myös suullista palautetta. Osallistujilta saatu palaute oli positiivista. Nuoret olivat tyytyväisiä ja kiittivät toiminnan järjestämisestä, sekä toivoivat toiminnalle jatkoa.

7.2 Oppimistavoitteiden ja laatutavoitteiden arviointi

Opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan vahvasti sosiaalialan asiakastyöhön, yhteiskunnalliseen osaamiseen sekä eettiseen toimintaan liittyviä kompetenssejamme. Olimme järjestämämme toiminnan aikana tiiviissä yhteistyössä kohderyhmämme kanssa, mikä edisti osaamistamme monikulttuurisella työkentällä. Kartutimme käytännön kokemusta asiakasryhmämme eli maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelystä, sekä kehitimme ohjaustaitojamme monikulttuurisen ryhmän parissa.

Ryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa huomasimme, kuinka tärkeää on tuntea kohderyhmän kotoutumisprosessia ja siihen liittyviä tarpeita. Kun tiedostimme, millaisia kotouttamistoimenpiteitä on olemassa ja miten kotoutumista voitaisiin yhä paremmin edistää, ohjaukset sisältöjä oli helpompi suunnitella vastaamaan kohderyhmän tarpeisiin ja toiminnan laatutavoitteisiin asiakas- ja tarvelähtöisyyden, kulttuurisensitiivisyyden ja turvallisuuden osalta. Tämän takia käytimme runsaasti aikaa perehtyen aiheeseen liittyvään teoretietoon. Ohjaukset kehittivät taitojamme myös toiminnan aikana havainnoida ja arvioida osallistujien yksilöllisiä ominaisuuksia ja tarpeita sekä ryhmän dynamiikkaa niin, että asettamiimme tavoitteisiin päästään.

Pyrkimyksenämme oli ohjata kohderyhmäämme tavoitteellisesti ja osallisuutta tukien. Toiminnallisen opinnäytetyön toteuttaminen kehittikin erityisesti ryhmätoiminnan suunnittelu- ja ohjaustaitojamme. Toimintaa suunniteltaessa pohdimme laajasti niin kohderyhmän tarpeita, tilaajan toiveita kuin omia vahvuuksiammekin. Kohderyhmän tarpeista korostuivat läheisverkoston laajentaminen, suomen kielen taidon kehittäminen, kantaväestöön tutustuminen sekä harrastustoiminnan löytäminen. Toiminnallamme halusimme vastata toimeksiantajan tavoitteeseen edistää edellä mainittuja tarpeita vertaistuen avulla. Yhdistimme tähän kaikkeen vielä oman mielenkiintomme liikuntaan ja liikunnallisen harrastustoiminnan ohjaukseen.

Kotoutumisen edistämiseksi tutustuimme yleisesti kotoutumisprosessiin ja etenkin kohderyhmäämme liittyviin erityispiirteisiin. Kohderyhmämme oli alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa Suomeen tulleet maahanmuuttajanuoret, joiden kotoutumisessa oli tärkeää huomioida heidän suppeampi läheisverkostonsa verrattuna esimerkiksi perheensä kanssa maahan tulleille turvapaikanhakijanuorille, puutteellinen kielitaito sekä erilaiset kulttuuriset ja uskonnolliset piirteet kuten ruokarajoitukset ja paastonaika. Pystyimme kohderyhmään tutustuessa hyödyntämään myös omia aikaisempia kokemuksiamme monikulttuuriselta työkentältä kyseisen asiakasryhmän parista.

Ohjauksetojen aikana pyrimme kommunikoimaan osallistujien kanssa mahdollisimman selkokielisesti ja esimerkiksi sanatonta viestintää hyödyntäen. Otimme myös vastuuta keskustelun ylläpitämisestä etenkin silloin, kun nuori jännitti suomen kielen käyttöä. Keskustelua ohjaamalla tarjosimme nuorille tilaisuuksia osallistua keskusteluun, kun he kokivat olevansa siihen valmiita. Viestinnässämme tarkoituksena oli oppimistavoitteidemme mukaisesti kulttuurisensitiivinen toiminta. Suunnittelimme myös ohjauksetojemme ruoka- ja virvoketarjoilut kulttuurisensitiivistä työtettä käyttäen siten, että tarjottavat soveltuivat kaikille ruokavaliosta ja mahdollisesta uskonnollisesta taustasta huolimatta.

Turvallisuuden laatutavoitteeseen pyrimme vastaamaan tuomalla jokaiselle ohjaukserroille mukana ensiapupakkauksen ja kertakäyttöisiä kylmäpakkauksia. Ohjaukserroilla säästyimme vakavammilta haavereilta, mutta pelatessamme Nallikarin uimarannalla lentopalloa yksi osallistujista sai hiekkaa silmiinsä. Tästä selvisimme huuhtelemalla osallistujan silmää puhtaalla vedellä. Jalkapallopelissä sen sijaan käytettiin laastaria yhden pienen haavan hoitamiseksi.

Ammattieettisten periaatteiden mukaisesti edistimme nuorten osallisuutta ja oikeutta tunteiden ilmaisuun keräämällä palautetta sekä keskustelemalla ohjauksetojen aikana nuorten mielipiteistä ja toiveista toiminnan suhteen. Halusimme toiminnassa tukea nuorten mielekästä olemista, joten toiminta ei ollut liian ohjattua vaan nuoret saivat vapaasti päättää haluavatko pelata tai esimerkiksi kuunnella musiikkia. Kahdella viimeisellä kerralla kävimme sovitusti yhdessä joidenkin nuorten kanssa ostamassa ruokatarjoilut etnisiä kauppiaa hyödyntäen, jolloin nuoret saivat osallistua toiminnan valmisteluun ja tuoda toimintaan mukaan piirteitä myös omista kulttuureistaan.

Ryhmän ohjaaminen lisäsi kohderyhmän tuntemusta, mutta toisaalta opimme paljon myös itseltämme ja toisistamme. Otimme huomioon kunkin ohjaajan henkilökohtaiset vahvuudet, ja onnistuimme jakamaan työtehtäviä jokaisen osaamista hyödyntäen. Ohjaustilanteissa otimme yleensä erilaiset roolit niin, että joku otti enemmän vastuuta esimerkiksi urheilulajin ohjauksesta, joku taas keskusteluista ja ryhmäytymisestä ja joku toiminnan havainnoinnista. Tämä järjestely mahdollisti myös erilaisten osallistujien huomioimisen. Osa nuorista halusi pelata intensiivisesti, osa hiukan kokeilla lajien perusteita ja osa vain seurata peliä vierestä. Pystyimme jakamaan ohjausta niin, että kukin osallistuja sai itselleen miellyttävää tekemistä. Tällä vastasimme toimintamme laatutavoitteeseen asiakas- ja tarvelähtöisyyden osalta.

Ohjauksetojen päätteeksi refleктоimme yhdessä opinnäytetyöntekijöiden kesken tapahtumien kulkua ja tavoitteiden onnistumista. Keskustelimme siitä, missä olimme mielestämme onnistuneet ja miten voisimme toimintaamme kehittää verraten omia ajatuksiamme nuorten antamaan palautteeseen. Olimme tyytyväisiä saamaamme palautteeseen, joka oli pääosin todella positiivista. Teimme kuitenkin toiminnan aikana jatkuvasti myös omia havaintoja ryhmän dynamiikan toimivuudesta ja osallistujien tyytyväisyydestä. Huomasimme, että monet nuorista kokivat erityisen mielekkääksi urheilun sijasta sen lomassa pidetyt tauot ja niiden aikana käydyt keskustelut. Päätimmekin panostaa taukoihin muun muassa ostamalla niitä varten tarjottavia ja sitä kautta lisäämällä taukojen viihtyvyyttä ja niiden parissa vietettyä aikaa. Tekemillämme muutoksilla pyrimme vaikuttamaan tulevien ohjauksetojen sisältöön niin, että tavoitteemme edistää kotoutumista toteutuisi ja ryhmäläiset todella pääsisivät tutustumaan toisiinsa ja käyttämään suomen kieltä. Osallistujien tarpeita arvioimalla ja niihin vastaamalla kehitimme samalla asiakastyön osaamistamme sekä kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamistamme.

Reflektoimme itsenäisesti myös omia ohjaustaitojamme ja henkilökohtaista kehittymistämme ryhmänohjauksessa. Ensimmäisellä toteutuneella ohjauskerralla havaitsimme, että osallistujien välinen vuorovaikutus jäi vähäiseksi ja keskustelu pintapuoliseksi. Seuraavilla kerroilla pyrimmekin omalla ohjauksellamme tehokkaammin edistämään ryhmän dynamiikkaa ja nuorten toisiinsa tutustumista. Jatkossa aloitimme ohjauskerrat yhteisellä keskustelulla ja tutustumisella. Ohjasimme keskustelua kysymyksillä myös toiminnan kuluessa niin, että jokainen nuori pääsi ääneen ja sai samalla mahdollisuuden käyttää suomen kieltä. Eettisen osaamisen mukaisesti pyrimme kaikessa toiminnassamme tukemaan nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoista kohtelua. Vaihtelimme joukkueiden kokoonpanoja ja edistimme naisten ja miesten yhdessä harrastamista.

Haasteelliseksi opinnäytetyössä osoittautui nuorten tavoittaminen ja sitouttaminen toimintaan. Pääsimmekin kehittämään viestinnän taitoja ja pohtimaan uusia menetelmiä nuorten tavoittamiseksi. Tiedostimme etukäteen markkinointiin liittyviä haasteita, kuten kohderyhmän puutteellisen kielitaidon ja nuorten hankalan tavoittamisen. Tämän vuoksi pyrimme edistämään markkinointia luomalla houkuttelevan ja selkeän mainoksen sekä mainostamalla toimintaa monipuolisesti erilaisia viestintäkanavia ja yhteistyöverkostoja hyödyntäen. Lisäksi liitimme mainokseen omat yhteystietomme, jotta nuoret voisivat tavoittaa tarvittaessa myös meidät sujuvasti.

Nuorten tavoittamiseksi tutustuimme Oulussa toimivaan maahanmuuttajatyön verkostoon ja hyödynsimme esimerkiksi hankkeen yhteistyökumppaneita. Kävimme maahanmuuttajien kouluissa ja järjestöissä esittelemässä toimintaamme paikan päällä. Markkinointia toteutettiin myös sähköpostitse ja useissa sosiaalisen median kanavissa. Uskomme, että mainostamisen haasteet liittyivät osin mainonnan myöhäiseen aloitukseen. Kuitenkin markkinointitapoja kehittämällä tulimme vastaaneksi oppimistavoitteeseemme viestinnän ja vuorovaikutuksen osalta. Lisäksi Vuolle Settlementin ja Punaisen Ristin Oulun osaston kanssa tekemämme yhteistyö sekä omien verkostojemme hyväksikäyttö toimintamme markkinoinnissa tukivat edellä mainittua oppimistavoitetta.

Opinnäytetyön aikana tutustuimme paremmin myös oululaisiin harrastustoimijoihin. Valitettavasti yhteistyötä harrastustoimijoiden parissa toteutui kuitenkin odotettua vähemmän. Tavoitteenamme oli järjestää liikunnallista harrastustoimintaa yhdessä paikallisten harrastustoimijoiden kanssa, mikä mahdollistaisi kantaväestön ja maahanmuuttajien luonnolliset kohtaamiset. Meillä oli kuitenkin yhteistyössä aikataulullisia haasteita, joten päädyimme lopulta toteuttamaan ohjauskerrat itsenäisesti.

Toimintamme järjestettiin ulkona sellaisissa ympäristöissä, joissa nuorten oli mahdollista tavata myös kantaväestön harrastajia. Huomasimme silti haasteelliseksi suomalaisten osallistamisen meidän toimintaamme. Tärkein pitkän aikavälin kehitystavoitteemme oli kohderyhmämme kotoutumisen tukeminen tutustuttamalla yksin saapuneita nuoria kantaväestön edustajiin. Onnistuimme edistämään tavoitteeseen pääsyä ainakin hieman, sillä saimme parilla ohjauksella aikaan pientä kanssakäymistä kohderyhmämme ja kantaväestön välillä.

Varsinaisen toiminnan toteutuksen lisäksi kehitimme taitojamme opinnäytetyön arvioinnissa ja raportoinnissa. Opinnäytetyöprosessin sijoituessa päällekkäin muiden opintojen, töiden ja kesälomamenojen kanssa, on aikataulujen yhteensovittaminen ollut välissä haastavaa. Olemme kuitenkin oppineet toimimaan joustavasti ja jakamaan työtehtäviä. Työskentely on vaatinut toisaalta hyviä neuvottelu- ja vuorovaikutustaitoja sekä itsenäistä työtettä.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli alaikäisinä turvapaikanhakijoina yksin ilman huoltajaa Suomeen tulleiden maahanmuuttajanuorten kotoutumisen edistäminen vertaistukiryhmätoiminnan avulla. Liikunnallinen harrastaminen valittiin ryhmätoiminnan sisällöksi ja sitä kautta kotoutumisen tukemisen välineeksi. Toiminnan tavoitteena oli kehittää nuorten suomen kielen taitoja, laajentaa heidän läheisverkostoansa sekä edistää kantaväestöön tutustumista ja samalla kaksisuuntaista kotoutumista.

Tavoitteemme toteutumiseksi tutustuimme nuorten kanssa yhdessä erilaisiin liikuntaharrastusmahdollisuuksiin. Tapaamisissa nuoret pääsivät tutustumaan muihin nuoriin, käyttämään suomen kieltä luonnollisissa ympäristöissä ja kokeilemaan uusia harrastuksia. Arvioimme toiminnan onnistumista sekä nuorilta kerätyn palautteen että oman itsereflektion avulla. Nuorilta saatu palaute ja omat havaintomme toiminnan tuloksista olivat todella positiivisia, mikä osoitti toiminnan mielekkyyttä ja tarpeellisuutta.

Lisäksi itsenäinen työskentely opinnäytetyön prosessin aikana toteutui sujuvasti. Saimme toimeksiantajaltamme vapauden suunnitella ja toteuttaa ohjaukset hyvin omatoimisesti, minkä myötä saimme kehittää osaamistamme lukuisissa tilanteissa aina ensiaskelista viimeistelyvaiheeseen asti. Kaiken kaikkiaan onnistuimme hallitsemaan projektimme kokonaisuudessaan hyvin. Tarvittaessa saimme kuitenkin toimeksiantajalta neuvontaa ohjauksien sisällön suhteen. Haluamme kiittää Punaisen Ristin Oulun osaston puheenjohtajaa Laila Vainiota sekä Kotona Oulussa -hankkeen työntekijöitä luottamuksesta, tuesta ja ohjauksesta. Olemme tyytyväisiä siihen, että saimme olla mukana edistämässä hankkeen tärkeintä tavoitetta: alaikäisenä yksin tulleiden maahanmuuttajanuorten kotoutumista ystävä- ja vertaistukitoiminnan avulla.

Meille itsellemme on ollut tärkeää, että opinnäytetyöstä on konkreettista hyötyä kohderyhmälle ja toimeksiantajalle. Aiheemme kiinnittyi hyvin vahvasti käytännön työhön, mikä lisäsi opinnäytetyöprosessin mielekkyyttä ja omaa ammatillista oppimistamme. Ryhmänohjauksen avulla pääsimme kehittämään omia ohjaustaitojamme sekä keräämään kokemusta työskentelystä maahanmuuttajanuorten kanssa. Harrastustoiminnan suunnittelu ja toteutus tukivat ammatillista kasvuamme sekä opettivat tuottamaan uusia toimintamalleja ja käytäntöjä. Opinnäytetyöprosessin aikana tuotimme niin toimeksiantajamme kuin muidenkin maahanmuuttajien parissa työskentelevien käyttöön tietoa

ja käytännön kokemusta kotoutumisen edistämisestä liikunnallisen harrastustoiminnan avulla. Ammatillinen kasvumme viittaa kaikkiin niihin sosiaalialan kompetensseihin, joita olemme läpi opinäytetyöprosessin ajan kehittäneet.

Opinnäytetyö on ollut kokonaisuudessaan pitkäjänteinen prosessi, joka on vaatinut paljon taustatyötä ja teorian tietoon perehtymistä, mutta myös käytännön asiakastyön osaamista ja toisaalta valmiutta kehittää omia ohjaustaitoja toiminnan myötä. Ideointivaiheessa etenimme ajoittain yrityksen ja erehdyksen kautta. Alussa keskityimme jopa liiaksi opinäytetyön liikunnallisiin elementteihin, kunnes ymmärsimme niiden olevan vain väline kotouttamisen edistämiseksi vertaistukiryhmätöiminnan avulla, ei opinäytetyön varsinainen tarkoitus. Vaikka ideointivaihe aiheuttikin välillä turhautumista, koimme oppineemme paljon projektin järjestelmällisestä suunnitteluprosessista. Ideointivaihe opetti kiinnittämään huomiota pieniinkin yksityiskohtiin, ja toisaalta huolellinen suunnittelu palkittiin myöhemmissä vaiheissa. Meidän oli ohjauksetojen aikana helpompi reagoida erilaisiin muutoksiin ja kehittää toimintaamme eteenpäin, kun toiminnalle oli jo suunniteltaessa luotu vankka perusta.

Toiminnallinen osio alkoi pienellä vastoinkäymisellä, sillä ensimmäiselle ohjaukseralle ei saapunut ainuttakaan osallistujaa. Tämä haastoi meidän ongelmanratkaisukykyämme sekä luovuutta löytää uusia keinoja kohderyhmän tavoittamiseksi. Viestinnän ja vuorovaikutuksen oppimistavoitteemme mukaisesti aloimme etsiä toimivampaa viestintäkanavaa kohderyhmämme kanssa kommunikointiin ja toimintamme markkinointiin. Osallistujamäärä kasvoikin pääsääntöisesti jokaisella ohjaukseralla, mikä kuvasti onnistumistamme markkinoinnin edistämässä ja oman toimintamme kehittämässä. Toimintamme tavoitti hankkeen piiriin myös täysin uusia asiakkaita.

Merkittävä ohjauksetojen aikana tehty havainto oli liikuntalajien lomassa pidettyjen taukojen positiivinen merkitys yhteiselle keskustelulle, toisiin tutustumiselle ja niiden myötä tavoitteidemme saavuttamiselle. Havainnon pohjalta refleктоimme kriittisesti toimintaamme, ja päätimme kehittää etenkin taukojen aikaista ohjausta. Katsomme näin oppineemme kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen sekä asiakastyön osaamisen oppimistavoitteidemme mukaisesti aidosti huomioimaan ja ymmärtämään toiminnastamme saamaa palautetta sekä arvioimaan kohderyhmämme palvelutarpeita. Tässä tapauksessa saimme kohderyhmältämme myönteistä palautetta taukojen merkityksestä nonverbaalilla viestinnällä, sillä havaitsimme osallistujien nauttivan keskusteluista taukojen aikana. Tauot myös vastasivat maahanmuuttajanuorten tarpeisiin, koska ne kehittivät heidän kieli-taitoaan arkisten keskustelujen avulla ja edistivät kotoutumista vertaistuen myötä. Tämä auttoi

meitä vielä käytännössä ymmärtämään sen, ettei toiminnassa ollut kyse niinkään liikunnasta vaan vertaistukitoiminnasta ja kotoutumisen edistämisestä. Antoisimmillaan vertaisryhmätoiminta näyttäytyi tauoilla käytyjen keskustelujen aikana.

Nuorten kanssa keskustellessa huomasimme heidän kyselevän runsaasti meille itsellemme itseltään selvistä arkisista asioista. Osa kysymyksistä oli yllättäviä siinä mielessä, että oletimme heidän tietävän vastauksen, olivathan useimmat nuorista käyneet Suomessa peruskoulua ja/tai osallistuneet kotoutumiskoulutukseen. Meille tämä viesti siitä, että kaikkia asioita ei opita luokkahuoneessa eikä kaikkea välttämättä osata tai uskalleta kysyä opettajilta. Kotoutumisessa korostuukin myös vertaisten merkitys luokkahuoneoppimisen ohella. Pyrimme luomaan ryhmään avoimen ilmapiirin, jossa nuoret voivat jakaa kaikenlaisia ajatuksia, ja samalla huomata, että kenties myös muut ovat miettineet ihan samoja asioita.

Halusimme ohjauskerroilla luoda myös itsestämme helposti lähestyttävän kuvan, joten emme asettuneet liian autoritääriseen asemaan vaan pelailimme ja keskustelimme rennosti nuorten keskuudessa. Tämän seurauksena nuoret uskalsivatkin keskustella kanssamme asioista, joista he mitä ilmeisimmin eivät olleet juurikaan keskustelleet muiden kanssa. Mielestämme onnistuimme sosiaalialan eettisen osaamisen oppimistavoitteemme mukaisesti luomaan arvostavan ja luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen kohderyhmämme nuorten kanssa sekä kehittämään ohjaustaitojamme monikulttuurisen ryhmän ohjaajina.

Pyrimme edistämään myös kaksisuuntaista kotoutumista viemällä maahanmuuttajanuoret tutustumaan sellaisiin harrastusmahdollisuuksiin, joissa olisi harrastajia myös kantaväestön parista. Jälkikäteen ajateltuna olimme hieman naiiveja suunnitellessamme tämän synnyttävän vaivatta vuorovaikutusta kohderyhmän ja kantaväestön välillä. Sen sijaan saimme huomata, että me suomalaiset annamme itsestämme usein melko vaikeasti lähestyttävän kuvan. Etenkin vapaa-ajalla harrastusten parissa saatetaan urheilla kuulokkeet korvilla tai pelata joukkuelajeja omalla kaveriporukalla, johon ei varsinaisesti toivota ulkopuolisia osallistujia. Mielestämme kyse ei ole vihamielisyydestä tai muukalaisvastaisuudesta, vaan ennemmin oman ja muiden henkilökohtaisen tilan kunnioittamisesta. Tämä voi kuitenkin vaikuttaa tyylyltä ja luotaantyöntävältä ihmisille, jotka ovat tottuneet ulospäinsuuntautuneempaan kulttuuriin.

Kaikesta huolimatta saimme kokea pieniä kohtaamisia ja keskustelun aloituksia kantaväestön parissa. Edistimme toiminnallamme kaksisuuntaista kotoutumista tuomalla kohderyhmämme harrastamaan kantaväestön keskuuteen, jolloin molemmilla osapuolilla oli mahdollisuus havaita kaikkien olevan samanlaisia ihmisiä etnisestä taustasta riippumatta. Saimme myös tilaisuuden selittää maahanmuuttajanuorille suomalaista kulttuuria ja luonnetta, joka saattoi olla syynä siihen, etteivät kantaväestön edustajat innostuneet harrastamaan meidän ryhmämme kanssa. Toisin sanoen teimme vaikuttamistyötä, jolla pyrimme lisäämään maahanmuuttajanuorten näkyvyyttä kantaväestön keskuudessa sekä edistämään suvaitsevaista ja positiivista asenneympäristöä molemmin puolin. Nuoria ohjaamalla pääsimme oppimaan erilaisista kulttuureista, mutta samalla oli tärkeää, että tiedostimme myös omaan kulttuuriimme liittyviä ennakkoluuloja ja arvoja, jotta pystyimme edellä kuvatulla tavalla peilaamaan niitä myös maahanmuuttajanuorten näkemyksiin ja kokemuksiin.

Jatkokehittämisajatuksena maahanmuuttajanuorten kotoutumista harrastustoiminnan avulla kannattaisi lähteä kehittämään alusta alkaen yhteistyössä jonkin paikallisen harrastustoimijan kanssa. Nuorten osallistuminen kantaväestön järjestämiin treeneihin edistäisi parhaiten heidän vuorovaikutustaan kantaväestön kanssa sekä voisi tehokkaimmin myös tukea nuorten kiinnittymistä kyseiseen harrastukseen pidemmällekin aikavälille. Maahanmuuttajanuoret voisivat hyötyä myös niin sanotusta henkilökohtaisesta liikuntamentorista, joka lähtisi nuoren kanssa yhdessä harrastamaan ja vastaisi siinä ohessa nuorta mietittyttäviin kysymyksiin. Tulevaisuuden ja toiminnan jatkuvuuden kannalta olisi hienoa, jos yksin tulleille maahanmuuttajanuorille voitaisi järjestää ystävätoimintaa, jossa heillä olisi mahdollisuus käydä harrastamassa tai ihan vain keskustelemassa oman ikäistensä kantaväestön edustajien tai pidempään Suomessa asuneiden maahanmuuttajien kanssa.

LÄHTEET

Asetus kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 29.9.1989/60.

Bracone, N. 2017. Hyvän kotoutumisen perusteet. Retorinen diskurssianalyysi Valtion kotouttamisohjelmasta vuosille 2016-2019. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Pro gradu - tutkielma. Viitattu 18.10.2019. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100908/GRADU-1491829812.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Eloranta, T. & Virkki, S. 2011. Ohjaus hoitotyössä. Helsinki: Tammi.

Erikson, E. H. 1994. Identity, youth and crisis. New York: Norton.

Euroopan muuttoliikeverkosto. 2009. Yksintulleet -näkökulmia ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten asemasta Suomessa.

Husu, P., Paronen, O., Suni, J & Vasankari, T. 2011. Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010. Terveyttä edistävän liikunnan nykytila ja muutokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:15.

Hytönen, Y. 2002. Ihminen Ihmiselle. Suomen Punainen Risti 1877-2002. Helsinki: Suomen Punainen Risti.

International Federation. 2019. Fundamental Principles of the Red Cross and Red Crescent. Viitattu 11.3.2019. <https://media.ifrc.org/ifrc/who-we-are/fundamental-principles/>.

Jaakkola, T., Liukkonen, J & Sääkslahti, A. 2017. Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jämsä, K. & Manninen E. 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Kangasniemi, J. 2008. Yksinäisyyden kokemisen avainkomponentin Yleisradion tekstitelevisiion Nuorten palstan kirjoituksissa. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 31.10.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3408-8>

Korhonen, V. & Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kotouttamisen osaamiskeskus. 2019. Keskeiset käsitteet. Viitattu 19.3.2019. <https://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>.

Kyngäs, H., Kääriäinen, M., Poskiparta, M., Johansson, K., Hirvonen, E., Renfors, T. 2007. Ohjainhoito hoitotyössä. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Laimio, A. & Karnell, S. 2010. Vertaistoiminta - kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa Laatikainen, T. (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö Aspa, 9–19.

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 17.6.2011/746.

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Latvala, M. 2016. Maahanmuuttajataustainen nuori osana suomalaista yhteiskunta. Jalkapalloharrastuksen merkitys poikien integraation edistäjänä. Vaasan yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Sosiologi- ja terveys hallintotieteen pro gradu -tutkielma. Viitattu 22.10.2019. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/2478/osuva_7141.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Liikuntalaki 10.4.2015/390.

Lintunen, T. & Kuusela, M. 2009. Vuorovaikutuksen edistäminen liikuntaryhmissä. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 179-207.

Lintunen, T. & Rovio, E. 2009. Johdanto liikunnan ryhmäilmiöihin. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 13-27.

Maahanmuuttovirasto. 2019a. Tilastot. Viitattu 29.3.2019. <http://tilastot.migri.fi/#applications/23330/49/14?start=540&end=551>.

Maahanmuuttovirasto. 2019d. Tilastot. Viitattu 29.3.2019. <http://tilastot.migri.fi/#decisions/23330/49/14?start=540&end=551>.

Maahanmuuttovirasto. 2019b. Vanhat tilastot, vaihtelevasti vuosilta 2006-2015. Viitattu 29.3.2019. https://migri.fi/documents/5202425/6162150/65762_Tp-hakijat_alaikaiset_2016.pdf.

Maahanmuuttovirasto. 2019c. Vanhat tilastot vaihtelevasti vuosilta 2006-2015. Viitattu 29.3.2019. https://migri.fi/documents/5202425/6162150/72837_Tp-hakijat_alaikaiset_tammi_helmi_2017.pdf.

Maijala, H-M. 2014. Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla. Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011 – 2013. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES.

Mikkonen, I. & Saarinen, A. 2018. Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tietosanoma.

Mähönen, T. & Jasinskaja-Lahti, I. 2013. Etniset ryhmäsuhteet ja maahanmuuttajien akkulturaatio. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. (toim.) 2013. Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Tallinna: Gaudeamus.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

OAMK Oulun ammattikorkeakoulu. 2019. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Viitattu 3.5.2019. <http://www.oamk.fi/opinto-opas/opintojen-sisalto/opetussuunnitelmat?koulu-tus=sos2019sp&lk=s2019&alasivu=osaamiskuvaus>.

Opetusministeriö. 2010. Kehittämishankkeiden maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Helsinki: Opetusministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:19. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:19. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Oulun kaupunki. 2018. Yhdessä kotoutuva Oulu. Kotouttamisohjelma 2018–2021. Viitattu 20.5.2019. https://www.ouka.fi/documents/526368/0/Oulun_kotouttamisohjelma.pdf/2abb9df0-f683-4ae5-8ad3-63c34b89443c.

Oulun kaupunki. 2019. Liikuntavälinelainaamo. Viitattu 27.3.2019. <https://www.ouka.fi/oulu/liikunta-ja-ulkoilu/liikuntavälinelainaamo>.

Pakolaisten asemaa koskeva yleissopimus 77/1968.

Palmu, V. 2018. KHODA NEGAHDAR, HYVÄSTI: Yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden psyykinen hyvinvointi asumisyksiköissä. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 29.3.2019. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20180485>.

Pasanen, S., Rajala, K. & Laine, K. 2018. Nuoriso- ja liikuntahankkeet turvapaikanhakijatyön tukena 2016–2017. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämisseätiö LIKES.

Punainen Risti. 2019. Mikä on Suomen Punainen Risti. Viitattu 11.3.2019. <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti>.

Pyykkönen, M. & Martikainen, T. 2013. Muuttoliike ja kansalaisyhteiskunta. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä M. (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki. Gaudeamus.

RedNet. 2019a. Asumisapu. Viitattu 25.3.2019. <https://rednet.punainenristi.fi/node/24327>.

RedNet. 2019b. Monikulttuurisuus. Viitattu 25.3.2019. <https://rednet.punainenristi.fi/node/6198>.

Reijonen, M. & Stranden-Mahlamäki, T. 2008. Oivaltava kohtaaminen. Menetelmiä ihmissuhdetyöhön. Helsinki: WSOYpro.

Rovio, E., Nikkola, T. & Salmi, O. 2009. Ohjaaminen ja ryhmäilmiö. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 283-316.

Rovio, E. & Nikkola, T. 2009. Ohjaaminen on tutkivaa työtettä ja kuuntelemista. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 317-329.

Saukkonen, P. 2013. Erilaisuuksien Suomi: Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Helsinki: Gaudeamus.

Selkokeskus. 2019. Selkokieli. Viitattu 22.04.2019. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>.

Siirto, U. & Hammar, S. 2016. Kotouttava työ pakolaisena Suomeen muuttaneiden parissa. Teoksessa Gothóni, R. & Siirto, U. (toim.) Pakolaisuudesta kotiin. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Sisäministeriö. 2019a. Kiintiöpakolaisten vastaanotto on tapa auttaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia. Viitattu 20.5.2019. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset/kiintiopakolaiset>.

Sisäministeriö. 2019b. Maahanmuuttopolitiikka perustuu yhteisiin linjauksiin ja sopimukseen. Viitattu 21.5.2019. <https://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>.

Sisäministeriö. 2019c. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Viitattu 16.3.2019. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset/ukk>.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Ammattieettinen lautakunta 2013-2016. Helsinki.

- Talib, M., Löfström, J., Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu: Avaimia opettajalle. Helsinki: WSOY.
- Tarvainen, L. 2016. Pakolaispolitiikka ja lainsäädäntö pääpiirteittäin – näkökulmana haavoittuvuus. Teoksessa Gothóni, R. & Siirto, U. (toim.) Pakolaisuudesta kotiin. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Liikunta. Viitattu 20.5.2019. <https://thl.fi/en/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elintavat/liikunta>.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Kulttuurisensitiivinen työote. Viitattu 22.4.2019. <https://thl.fi/en/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja-maahanmuuttajien-terveyspalveluissa/kulttuurisensitiivinen-tyoote>.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 45/2016. Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta. Helsinki. Viitattu 6.5.2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79075/TEM-jul_45_2016_verkko.pdf.
- UKK-instituutti. 2018a. Liikunnan vaikutukset. Viitattu 24.3.2019. http://www.ukkinstituutti.fi/tietoa_terveysliikunnasta/liikunnan_vaikutukset.
- UKK-instituutti. 2018b. Liikuntatapaturmat Suomessa. Viitattu 22.04.2019. http://www.ukkinstituutti.fi/tietoa_terveysliikunnasta/liikunnan_vaikutukset/liikuntatapaturmat.
- Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301.
- Unicef. 2019. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 20.5.2019. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>.
- Vainio, L. 2019. Puheenjohtaja. Punaisen Ristin Oulun osasto. Haastattelu. 10.2.2019.
- Väestöliitto. 2019. Maahanmuuttajat. Viitattu 17.5.2019. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/.

Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita.

Zacheus, T. 2010. Liikunnan ja urheilun merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle. Kasvatus & Aika 4 (2) 2010, 203-235.

Zacheus, T. 2011. Liikunta monen kulttuurin kohtaustilaksi? Liikunta ja tiede 48 (4/2011), 10-15.

KESÄURHEILUA 18-29-VUOTIAILLE MAAHANMUUTTAJILLE

- Thai-nyrkkeily **12.6. KLO 14-16** Oulun Kamppailuklubi, Tyrnäväntie 16
- Frisbeegolf **15.6. KLO 17-19** Meri-Toppila DiscGolfPark, Paalikatku
- Sulkapallo **26.6. KLO 17-19** Tuiran uimaranta
- Lentopallo **29.6. KLO 17-19** Nallikari, Nallikarinranta 15
- Jalkapallo **3.7. KLO 18-20**
- Luontoretki **6.7. KLO 17-19** Sanginjoki

TERVETULOA KOKEILEMAAN
ILMAISEKSI!

LISÄTIETOJA:

KOTONA
OULUSSA

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Punainen Risti

PALAUTE

Oliko sinulla mukavaa?

Tutustuitko sinä uusiin ihmisiin?

Saitko sinä harjoitella suomen kielen puhumista?

Haluatko sinä kokeilla tätä uudelleen?

Muuta:

